

DECLARATION
OF THE WHITERUTHENIAN NATIONAL CENTRE /BNC/

The second world war that passed with its burden through our native country and covered it densely with ruins of our burned down cities and villages and with unknown graves of innocent people killed by German hitlerism, has thrown Whiteruthenian in a new, still harder slavery of our deadly foe - bolshevism.

The bolsheviks have shamelessly trampled upon natural rights to free and independent existance. Through overwhelming physical force and unheard of terror, they have ruined our state, that our nation created on the fallen Czarist Russia. The Whiteruthenian Soviet Socialistic Republic /BSSR/ created by them, and far not including all the Whiteruthenian ethnographical lands, is nothing but a phony of Whiteruthenian state and the most severe form of national, political, religious, social and economic slavery of Whiteruthenian nation.

Trying to create from the nations of SSSR one "soviet nation" on the basis of Russian culture, language, patriotism and meassianism, bolshevism is in fact the same Russian nationalism with all its imperialistic features. Thus it is directed towards a full russification of all not Russian nations of SSSR and towards destruction of their natural national characteristics.

As help to the political, national and religious slavery we can add the inhuman, social economic exploitation of the Whiteruthenian national masses, peasants as well as workers. Robbed of their land the Whiteruthenian peasants are driven into the hateful kalhas - this new and perfected system of serfdom; also the workers exploited by the system of state capitalism are in the abyss of continuous misery, hunger and destruction.

Raving terror of bolshevistic NKVD, forcible migrations and exiles in the distant Siberian tajga, the steps of Kazakstan, and the beyond northern pole regions, have for aim physical destruction of the most progressive and active part of the nation and transformation of the fundamental mass into full slaves of soviet despotism, humbly obedient servant of red Moscow. These politics tend to destroy the Whiteruthenians as a special nation, and to hold forthwith our native country in bloody claws of the red imperialism as a colony and base of attack for the Russian-communistic expansion over the world.

The Whiteruthenian nation which for centuries lived in a free and independent state and formed the largest political, military and cultural force in the East of Europe, and showed in the time of subjugation so much of living force and the strongest desire for free and independent life nation, that has a rich tradition of constant strive for the liberation, such a nation even in the present hardest and most tragic moment does not break and perish. Passive waiting of changes and new events that might end our suffering cannot satisfy us today. All active and forward element of nation stepped today on the revolutionary road to liberation and fight against the enemy. The unpassable forests and reservations of Whiteruthenian take in new and new national warriors against the Moscov occupation. There grows and spreads a deep excitement and secret anger of the nation, the wave of national revolution does not go back under heavy strokes of bloody NKVD, but grows and strengthens.

Born in the turmoil of uneven struggle with bolshevistic usurpators for regaining of state independence, proclaimed by the will of the nation on 25 March 1918, tempered in many fires, started in our country by the Hitler and Stalin regimes, the Whiteruthenian National Center /BNC/ cannot but consolidate the revolutionary movement of the national masses. Called for leading and coordinating of the struggle in the native country as well as in the exile, Whiteruthenian National Center /BNC/ having in view the present position of Whiteruthenian nation and its national and political needs and tendencies, proclaims:

§ 1. BNC stands on the ground of the historical act of the 25 March 1918, by the power of which Whiteruthenia was proclaimed Free Independent National Democratic Republic through legal representatives. This government is up to date the single legal and highest representative of sovereign rights of the Whiteruthenian nation. On the ground of this act and natural aims of the Whiterutenian nation we are fighting, for political, national, religious, social and economic independence of Whiteruthenia. Only independent Whiteruthenian state can guarantee to the nation all possibilities of progress, the creative growth, full and broad development of national, cultural and material forces. We are not enemies, on the contrary we sympathize with future possible free of state frames forms like federations, unions, confederations or other units as well as broad political and economic cooperation of nations.

But into this stateless union Whiteruthenia can enter in the role of full equal participant on principles that would exclude supremacy of some nations above others. Free from the bolshevistic as well as other slavery, united in their ethnographic territories, independent Whiteruthenia, - this is the principle idea of BNC, and constant and sacrificial struggle for realization of this ideal - is the actual task of BNC.

§ 2. BNC stands on the ground of real, true, not false democracy of broad government by the people, of progress and western civilization, considering that only broad democratic forms of constitution and public life ascertains for the nation the political and personal liberty, attained by humanity, and will help in spiritual and material growth. The principle of democracy is an organic phenomenon in the Whiteruthenian nation and has a glorious tradition. It starts with the meeting of Whiteruthenian counts in the 9-13 cent., peculiar to the United Whiteruthenian State - Great Lithuanian Earldom. Professing these principles we decidedly stand against every appearance of imperialism, totalitarianism, against fascism of every color, including the red, bolshevistic fascism as the most reactionary form of slavery and social exploitation of the nation. The nation itself on the ground of broad and true democracy should express its will and decide about its future.

From this platform we look upon the solution of social and economic questions of Whiteruthenia. The nation alone on the ground of democracy and progress with the aim of common gain should solve the land question, the workers' problem and decide about solution and organisation of all other social and economic problems of life.

§ 3. The Whiteruthenian nation in the result of historic position was during the period of many centuries under the threat of national death. Russification forcibly carried on from one side and polonization from the other tried to wipe out the national character of our nation, to kill the feeling of national individuality, to increase by our cost the power and cultural riches of our expansive neighbours. Whiteruthenian nation defendet itself manly and still defends itself against the threat of assimilation. The foreign national powers, however, attacking with different tools, from east and west, have stepped to a certain measure our

national growth and left on the Whiteruthenian people foreign and destructive sediments. Therefore gaining in national strength and liberation from foreign influences, thrown upon them, should go symmetrically with the process of national renaissance. BNC in full understanding aims at the broadest purge and development of national individuality of Whiteruthenian nation, which is a necessary condition of growth of our forces as well as the best weapon in the liberating struggle.

§ 4. Being aware that as long as bolshevism will not be destroyed and all other forms of Russian imperialism - as long there is no liberty for Whiteruthenian nation, BNC aims at mobilizing and organizing all Whiteruthenian national forces for relentless and uncompromising struggle against bolshevism and all other forms of enslaving of Whiteruthenian nation. There are only two possibilities today before the Whiteruthenian nation: to either humbly agree to the slavery and perish under the burden or to fight with all the forces - fight till the last and conquer. There is no third possibility, neither can there be one. Freedom loving Whiteruthenian nation never agreed to the first possibility and rejects it with contempt today. Therefore all the creative efforts, all work in different branches of political-social and national-cultural life must be subordinated to this greatest call of the day, - struggle for full liberation and independent state of Whiteruthenian nation.

§ 5. Today under the threat of the worst foe of all mankind - bolshevism - subdued and threatened nations began a decided struggle for their liberation. These freedom loving nations agree that there must be coordination and unity of forces for speedy victory over the enemy. BNC stands on the ground of understanding and close cooperation with other subdued and threatened by bolshevism nations, relying upon mutual appreciation and honor of equal sovereign rights of each nation.

§ 6. Taking into consideration that counting upon foreign forces makes the nation dependent from the same, BNC decidedly rejects such a political conception as only right way for the Whiteruthenian nation. BNC holds the principle of counting upon their own strength and above mentioned principle of close and legitimate union with other freedom loving nations. Already today

there exist hints that future political relations among nations of Europe and Asia are being built and as a matter of fact must go in the direction of strengthening and cristalization of such cooperation with conception of blocks, federations and other inter-state unions.

§ 7. BNC stands above parties, all Whiteruthenians without difference of party affiliation and convictions can be grouped around it, who only stand on the ground of state independence of Whiteruthenia and follow this principle in their work. With this view-point BNC will try with all their might to unite Whiteruthenian public into one monolith, breaking all division attempts of bringing about artificial division and inflaming among us mutual quarel and hate.

The present position of Whiteruthenian nation, the horrible slavery, terror and tortures suffered from it, demand from us the greatest deal of patriotism, good will, public discipline and self sacrifice.

Therefore we appeal to all the Whiteruthenians to group themselves and unite around the Whiteruthenian National Centre /BNC/ for common and coordinate work and fight for Free, United and Independent Democratic Whiteruthenia.

P R E S I D I U M
of the Whiteruthenian National Centr
/BNC/

15.11.1946

ОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫНАЛЬНА-ВІЗВОЛЬНАЙ ДУМЫ

№ 4

Студзень 1947 г.

№ 4

ДЭКЛАРАЦІЯ

БЕЛАРУСКАГА НАЦЫНАЛЬНАГА ЦЕНТРУ /БНЦ/

Другая сусветная вайна, што ўсім сваім ціжарам пракацілася цераз Беларусь і густа пакрыла юе руінамі і папялішчамі нашых гардоў і сёлаў ды бязіменныі брашкі магіламі бязывінна памарданых німецкім гітлерызмам людзей, кінула наш край у новую, яшчэ цікайшую няволю сымдротнага нашага зорага - бальшавізму.

Бальшавікі беосаромна патрапілі прыродныя працы нашага народу на яго вольнае і незалежнае існаваньне. Яны, перавагаю фізычнае сілы і нячуваным тэрорам, зьнішчылі нашу дзяржаву, адбудаваную народам на развалинах царства Расеі пасля рэвалюцыі 1917 г. Створеная імі г.зв. Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка /БССР/, якая далёка не абымае ўсіх этнографічных беларускіх земель, з'яўляецца на чым іншым, як толькі фікцыяй беларускай дзяржаўнасці і найболыш жорсткай формай нацыональнага, релігійнага, палітычнага, сацыяльнага і эканамічнага паняволення беларускага народа.

Імкнучыся да стварэння з народаў СССР адзінага "савецкага народа" на базе расейскай культуры, мовы, патрыятызму і мэсыянізму, бальшавізм з'яўляецца ў запруднісці, тым самым расейскім нацыяналізмам з ўсім ягоным імперыялістичным адзнакамі. Гэляя гэтага ён пасыльдаўна накіраваны на поўную русыфікацію ўсіх нерасейскіх народаў СССР і на ніччэнне іхных прыродных нацыянальных асаблівасцін.

У дапамогу палітычнаму, нацыянальному і релігійному паняволенню прыходзіць яшчэ настоцкі візіск і сацыяльна-эканамічная экспляатацыя беларускіх працоўных масаў у робнай меры як сялян, так і работнікаў. Арабаванася із сеbsкае зямлі беларускае сялянства і сілаю загнанае ў зыненавідныя халгасы - гэтую новую і ўдасканленую сістэму прыгону і панечні, а таксама жорстка эксплюатація рабінам савецкага дзяржаўнага капиталізму работніцтва кінутыя ў будасную прорву перманентнае галітні, голаду і вынішчэння.

Палёны тэрор бальшавіцкага НКВД, прымусовая перасяленыі і выгнаныі ў сібірскую тайгу, казахстанскія стены і далёку побунач маюць на маке ўзычнае зынішчэнне найболыш прагрэсчунае і актыў-

нае часткі народу і ператварэнне ягонае аснаўное масы ў псуных нявольнікаў савецкага дэспатызму, пакорна паслухміных парабакаў чырвонае Масквы. Гэтая палітыка скіраваная на тое, каб зыніць беларусаў, як апрычоны народ, і надалей трывалы напуш Башкайшчыну ў крывавых кіпцюх чырвонага імперыялізму, як калёню і выпадковую базу для сусветнае расейска-камуністычнай экспансы.

Беларускі народ, які вякамі жыў вольным і незалежным дзяржавным жыццём і тварыў найвялікую палітычную, мілітарную і культурную сілу на ўсходзе Еўропы, а ў гады сваёй няволі выявіў так многа жыццёвае сілы і мягломнае імклівасці да свабоднага і незалежнага жыцця, народ, які мае ўжо за сабой багатую традыцыю наўфынага змагання за сваё вызваленне, - такі народ навет і ў сяньнішні найболыш цяжкі для яго і трагічны момент не заломіша і не загіне. Пацінае чаканыне пераменаў і новых падзеяў, якія падажды-б ханец ягоным цярпеньям, ужо сяньня яго ня могуць задаволіць. Уесь актыўны і перадавы элемент народу стаў сяньня на шлях рэвалюцыйнага вызвольнага змагання супраць ворага. Непраходныя лясы і пушчы Беларусі прымаюць у сябе ўсе новых і новых змагароў супраць маскоўскіх акупантав. Расце і шырыца глубокае абурэнне і затоены гнеў народу, хвалья народнае рэвалюцыйнага ютольскі ня спыняеца пад цяжкімі ўдарамі крывавага НКВД, але усьцяж узрастает і машнене.

Народжаны яшчэ ў віры нароўнага ходання за адваяванье ад большавіцкіх узурпатораў дзяржаўнае незалежнасці, абвешчанае вољю народу 25 сакавіка 1918 г., загартаваны ў польскі пакараў, распаленых у нашым краі гітлероўскім і сталінаўскім фашызмам, Беларускі Нацыянальны Цэнтр /БНЦ/ сяньня ня можа не ўзначаліць гэтага рэвалюцыйнага руху народных масаў. Пакліканы дзеля кіравання і хаарынаці змагання як на Башкайшчыне, так і на выгнаныні, БНЦ, выходячы зь сяньнішняга падаждыння беларускага народу і ягоных нацыянальна-палітычных патрэбаў ды імкненняў, гэтым абвяшчае:

§1. БНЦ стаіць на грунце гістарычнага акту 25 сакавіка 1918 г., на моцы явога Беларусь была паднамоцнымі працтваўнікамі народу абвешчана Вольны Незалежны Народны Дэмакратычны Рэспублікай, урад якое і дагэтуль з'яўляецца адзіным поўнапраўным і найвышэйшим рэпрэзентантам сувэрэенных правоў беларускага народу. Выходячы з гэтага акту і прыродных імкненняў беларускага народу, БНЦ змагаецца за палітычную, нацыянальную, ралігійна-царкоўную, сацыяльную і эканамічную незалежнасць беларускага народу. Толькі незалежная беларуская дзяржава можа загарантаваць народу усе магчымасці прагрэсу, ягонага творчага росту, поўнага і широкага раззвіцця яго нацыянальных, культурных і матарыяльных сілаў. Ми ня ворагі, але навет прыхільнікі магчымых у будучыні міждзяржаўных кансталацый, як федэраций, вуніяў, канфедэраций і іншых міждзяржаўных сувязяў, што мелі-б на мэце ўзаемную супольную абарону перад агрэсісці, як і широкага палітычнага і гаспадарскага супрацоўніцтва народаў. Аднак у гэтых міждзяржаўных сувязі Беларусь можа ўваходзіць толькі ў ролі роўнапраўнага дзейніка на прынцыпах, якія-б выключалі

супремацію азных народаў над другімі. Вольная ад бальшавіцкае і ўсякае іншае няволі, задайночная на ўсіх сваіх этнаграфічных тэрыторыях, незалежная Беларусь, - восаснруная ідэя Беларускага Национальнага Цэнтру, а бязу пыннае і самаахвярнае змаганье за поўнае ажыццяўленне гэтага ідеалу - ягонае актуальнае заданье.

§2. НЦ стаіць на грунце праўдзівага, фактычнага, а не сільшаванага демакратызму, широкага народуладзьдяя, прагрэсу і заходніе цывілізацыі, уважаючы, што толькі широкія демакратычныя формы дзяржаўнага ладу і грамадзкага жыцця забясьпечаць народу заваяваныя чалавецтвам палітычныя і асабістые свабоды і спрычыніца да ягонага духовага і матэрыяльнага росту. Прынцып демакратызму зьяўляецца ў беларускім народзе зъявай арганічнай і мае за сабой славную традыцыю. Ен выводзіца з народнага вета беларускіх княстваў IX-XIII веку і асаблівасцю дзяржаўна-грамадзкага жыцця задайночнага беларускага гаспадарства - Вялікага Княства Літоўскага. Вызначаючы гэты прынцып, мы станоўка выступаем супраць усякіх відаў імперыялізму, таталітарызму, супраць усякіх колераў фашызму, утым ліку і чыронага бальшавіцкага фашызму, як найболыш рэакцыйных формаў паняволення народу і ягонае сацыяльна-эканамічнае эксплуатацыі. Сам народ на аснове широкага і праўдзівага демакратызму павінен выкүляць сваю волю і пастанаўляць аб сваім лёсе.

У гэтай-же роўніцы мы разглядаем і развязанье сацыяльна-эканамічнага пытання беларускага народу. Сам народ на асновах демакратызму і прагрэсы ды з гледзішча агульнае карысці павінен развязаць зямельнае пытаньне, справу работніцкую і пастанавіць аб развязанні і Упарадкаваныі ўсіх іншых сацыяльна-эканамічных проблемаў ягонага жыцця.

§3. Беларускі народ у выніку гістарычных абставін на працягу цэлых вякоў знаходзіўся пад пагрозаю нацыянальнае сымерці. Гвалтам праводжаная русафікацыя з аднаго боку, а палінізацыя з другога мелі на мэце зацерці нацыянальнае аблічча нашага народу, забіць у ім пачуцьце нацыянальнае апрычонасці, каб за кошт яго павялічыць сілы і культурныя багацці нашых захопніцкіх суседаў. Беларускі народ мушна бы абараняўся і абараняеца перад пагрозам асыміляцыі. Аднаў чижнаціянальная няволя, што ішла да нас з двух бакоў і з' зменнаю перавагаю заходу або ўсходу, у пэўнай меры прыпыняла наш нацыянальны рост, як і часам накідала беларускаму народу чужія яму і шкодныя наносы. А дзеля гэтага нацыянальнае ўмацненне нашага народу ў найшэршым значэнні гэтага слова і вызваленне ад накінутых яму штучна чужих уплывau павінна ісьці раўнелена із працесам вызвольнага змагання. БНЦ, улічваючы вялікую важнасць гэтага, імкненіца да якнайшэршага ачышчэння і развіц-

ія нацыянальнае апрычонасці беларускага народу, што зьяўляецца канечнай перадумовай росту нашых сілаў, як і найбольшай зброяй у вызвольным змаганьні.

§4. Усьведамляючы, што пакуль ня будзе зынітчаны балшавізм, і ўсякія іншыя формы расейскага імперыялізму, датуль ня можа быць і мовы аб вызваленны беларускага народу, - БНЦ мае на мэце мабілізаваныне і арганізацыйне ўсіх беларускіх нацыянальных сілаў для няутомнага і бескампромісовага змагання супраць балшавізму і ўсякіх іншых формоў паняволення беларускага народу. Пе-

рад беларускім народам стаяць сяньня толькі дэзвемагчымасці: або пакорна прымірыцца з накінутым яму няволыніцтвам і пад ягоным цяжарам згінуць, або змагацца ўсімі сваімі сіламі; змагацца аж да апошняга і перамагчы. Трэйця га ажаду няма і быць ня можа. З першай магчымасцю волялюбны беларускі народ ніколі не падаўся і яе з пагардаю адкінуў і сяньня. Адзеля гэтага ўсе ягоны творчы высілкі, уся ягоная праца ўва ўсіх галінах палітычна-грамадзка-і нацыянальна-культурнага жыцця павінны быць падпарадкаваны гэтаму найвылікшому наказу дня - змаганню за поўнае вызваленне і дзяржаўную незалежнасць беларускага народу.

§5. Сяньня перад пагрозам найзылішага ворага ўонго чалавецтва - балшавізму паняволення і загрохання ім народы распачалі ўтвоўкае змаганье за сваё вызваленне. Сярод гэтых волялюбных народаў знайшла зразуменне патрэбнасць каардынацыі і задзіночаныя сілаў дэяля лепшае ўдачы змагання і хутчэйшае перамогі над ворагам. З увагі на гэта БНЦ стаў на грунт цеснага паразумення і супрацоўніцтва зь іншымі паняволенымі і загрошанымі балшавізмам народамі, абалектага на ўзаемным прызнанні і пашане роўных сувэрэнных правоў кожнага народу.

§6. Бяручы на ўвагу, што арыентацыя на чужыя сілы ўзаликні-е лёс народу ад таго, на каго ён арыентуецца, БНЦ станоўка адкідае такую палітычную канцепцыю. За адзінка правільны для беларускага народу кірунак БНЦ вызнае прынцып арыентацыі на свае собскія сілы і ўспомнены ўжо прынцып цеснага й рэчнапрафунднага саюзніцтва зь іншымі волялюбнымі народамі. Ужо сяньня існуе ўсе дадзеныя для таго, што будуче разъвіцьцё палітычнае гумкі ўсерод народаў Зуроны і Азіі ў сілу канечнасці будзе існіці ў кірунку ўзмацнення і крышталізавання такога саюзніцтва з рознымі канцепцыямі блёкаў, федэральяў і іншых цесных міжзярхейных сувязяў уключна.

§7. БНЦ стаіць на грунце начальнага, вакол якога маюць магчымасць згуртавацца і задзіочыцца ўсе беларусы бязь розніцы грамадска-партийных кірунку і перакананьняў, якія толькі стаяць на грунце дзяржаўной незалежнасці Беларусі і гэтым прынцыпам

кірующа ў сваей працы. Стоячы на такім становішчы, БНЦ будзе імкнучы ўсімі сіламі да задзіночання беларускага грамадзянства ў вадэін магутны сталёвы маналіт, разьбіваючы ўсе варожы спробы ягонага штурмага падзелу і распаленныя сярод нас узаемнае грызны і ненавісы.

Сяныняшніе палажэнніе беларускага народу, ягонае жудаснае нязволіцтва, нялодзкі зъдзек і муکі вымагаюць ад нас як найболыш патрыятызму, добрае волі, грамадзкага здысцьпілаванья і самахвярнасці.

Таму мы заклікаем усіх беларусаў да яшчэ большага агуртаванья і задзіночання вакол Беларускага Нациянальнага Цэнтру, дзеялі супольнае і скоардынаванае працы і амагання за Вольную Злучаную Незалежную Дэмакратичную Беларусь.

Прэзыдым
Беларускага Нациянальнага Цэнтру /БНЦ/.

Гаспода, 15 лістапада 1946 г.

Язэп Каранеўскі

НА ШІМХУ НАЦЫНАЛЬНА-ВІЗВОЛІЧАГА ЗМАГАННЯ
/ да ДЭКЛАРАЦІИ БНЦ /.

Абвешчаная ў гэтым нумары нашага часапісу Дэкларацыя Беларускага Национальнага Цэнтру /БНЦ/ зъявляеща ідэалігічнаю аснову нацыянальна-візвольнага руху беларускага народу ў сучасны пасыяваенны перыяд новай, найболы жороткай акупациі Беларусі бальшавіцкай Расей. Яна ў агульных рысах намічае тры ідэалігічныя й тактычныя шляхі змагання, якое вядзе сяняня беларускі народ за нацыянальна-націлітычнае вызваленне і дзяржаўную незалежнасць сваёй Бацькаўшчыны.

Кожны нацыянальна-візвольны рух толькі тады можа разылічваць на непасрэднае і актыўнае падтрыманыне народных масаў, калі ён мае перад сабою конкретнае вызначаныя мэты і калі гэтые мэты поўнасцю адказваюць прыродным інтерэсам і імкненням усяго народа на даным этапе ягонага разыўцца. Вось-жэ гэтыя найболышыцёвый інтерэсы і патрабы нашага народа якраз і ляглі ў вакно Дэкларацыі БНЦ.

I. За незалежную й демакратичную Беларусь.

Асноўным ідэалігічным фундаментам Дэкларацыі, як і ўсюе конкретнае дзейнасці БНЦ ёсьць ідэал поўнай політычнай, нацыянальнай, рэлігійна-царкоўнай, сацыяльнай і эканамічнай незалежнасці беларускага народа ў форме суверэннае беларускае дзяржавы, абвешчанае волю народа гістарычным актам 25 сакавіка 1918 г., а потым крывава зыліквідаванае і далей ліквідаванае перавагаю ірушное фізычнае сілы маскоўска-бальшавіцкага імперыялізму.

Гэты ідэал зъявляеца сяняня ўжо поўнасцю апраўданым дасюжным гісторыям нацыянальна-візвольнага змагання беларускага народа і асьвечаныкрою наилепшых ягоных сыноў. Цалы мільёны найболыш актыўнага і перадавога элементу народа за гэты ідэал пайшли на смерць, мухі і выгнаны ў умовах найстрашнейшага ў гісторыі наўольніцтва беларускага народа ў Савецкай Беларусі, за яго горда ішлі ў турмы і Картускую Бярозу многія з насае інтэлігенцыі, зелянства Заходняе Беларусі, за ідэал дзяржаўнае незалежнасці лічна гінуў беларускі народ пад крывавай акупациі нямецкага гітлераштва. Рэальныймагчымасці дзяржаўнае незалежнасці нашае Бацькаўшчыны даказаны, як дасстатковай колькасцю палітычных і эканомічных наукоўскіх доследаў аб Беларусі, так і конкретнымі жыццёвымі на працягу сплонных дзесяткаў год бурных падзеяў і пераменаў, якія разыўваліся і адбываліся на тэрыторыі нашага краю.

Беларускі народ у ваконе сваёй масе ўжо дасстаткова дасцеў да дзяржаўнала незалежнага жыцця і гэтую дасыпела сць падзеяў, якія разыўваліся і адбываліся на тэрыторыі нашага краю, а таксама на тэрыторыях іншых дзяржаваў.

і горна яе націвторкае сіння ў тым масавым народным змаганьні, якое ён вядзе на Беларускую супраць расейска-балтавіцкіх акушантаў. Што ідэял дзяржаўнае незалежнасці Беларусі стаўся ўжо настручным ідэалам усяго беларускага народу і арганічнаю часткай ягонасе думы, найлепшай съведчыць тэксты ў вадносінах да нас наных яўніх ворагаў; як і розных запраданых ворагам сваіх апартуністичных угруппаванняў. Ані адныя ані другія не асмельваюцца ўжо сіння звязаніца да беларускага народу, не дакляруючы яму дзяржаўнае незалежнасці і не пакідаючыся на акт 25 сакавіка, хоць іхная сапраўдная дзейнасць зьяўляецца поўным залярочаньнем незалежніцкага ідэаду. Да наласілец і сам "бацька народу" быў змушаны лічыцца з высокім уздру́ненем паслітычнае съпеласці беларускага народу і ягоным незалежніцкім імененнімі, калі наважыўся на фармальнае павялічэнне дзяржаўніцкіх основаў БССР. Устаноўленыне ім эсмежнага міністэрства БССР, высыпаныне ад ле делегатаў на розных міжнародных канферэнцыях, як і заранізаваныне беларускіх амбасады ў Вашынгтоне і пацобных іншых фахах, хоць, прафса, зьяўляючыся адно толькі фіктым з піедзілча, іхніе беларускіе і маюць перад сабой чиста бальшавіцкія мэты, а такж не пазбаўленыя ў пэўнай частцы й таго момэнту, што ўсё-такі прыходзіцца трохі лічыцца з настроемі беларускага народу.

Беларускі Национальны Цэнтр чытаньне дзяржаўнае незалежнасці Беларусі, як і незалежнасці ўсіх галінаў беларускага національнага жыцця /пархоўна-ратлігічны, сацыяльна-еканамічны і інш/, разглядае, як фундаментальнікі асновы нашага вызвольна-національнага руху, які наўмыжэйшы і ненарушальны принцып, адступу пленіння ад якога няма і бывае няможа, А таму ён бязылітасна выступае супраць усякіх апартуністичных кірункаў, якія толькі ў мэтах ашуканскіх старасіца дзяржаць незалежніцкім імененнімі беларускага народу, апесцяючы засярэдзочы ім у сваій канкрэтнай дзейнасці. Дзеля гэтася шырокім прычынам ЕНЦ ажінуў праланову дзялчэння да яго нядзельна спарыванне з розных прыездовых, пераважна русофільскага кірунку лідзей партый, што посіць цумы назоў: Сміянска-Рабочніцкая Партия Внешнене Беларусі, Восьма гутая партыя сваю "Ідэалічную Беларусь" зачыніла сказамі: "За Вольную і Незалежную Беларускую дзяржаву на плошчы реалізаціі акту 25 сакавіка 1918 г.", а ў сваій прастыгнай ізвесціі лідзіры гэтася партыі поўнасцю падтрымалі і падтрымілі сюжэта факт уліцця быўшага беларускага эйюкалду ў Расейскую Зарубежную Праваслаўную Чаркву, што ёсьць грубым засярэдзочыннем пэўнага акту 25 сакавіка.

Можа, а часам і назет і пагребна рабіць пэўныя тэксты ад-стушені і ісці на ўстачкі ў роўніцы розных другарацных пачытчіх чытанін, але ў нікомім выпадку і при ніякіх умовах нельга рабіць засярэдзочу ў пачынках найблыскіх прынцыпів, якім зьяўляецца наш беларускі народу ігнорыроўне дзяржаўнае незалежнасці. Гэты ідэал выявіўся ў агульнанародным імененнем, яго ненарушальнаю і дагматичнаму прафесію, яго наўрэзінаму съяллюсцю, акупленаму ягоным геройствам, музеям і спісамі іхонічных наўгародоў.

Прынцып дэмакратызму, што з'яўляецца другім пунктам Дэкларацыі БНР, выхідзе, на менш за першы, з найбóльш істотных і прыродных патрэбай і імкненінку беларускага народу. Ін, як сказана ў Дэкларацыі, з'яўляецца ў беларускім народзе зъявою арганічнаю, якая бывае ёсноўнай рэсой налае дзяржаўнасці ў перыяд беларускіх удзельных княстваў IX-XIII в., у эпоху беларускага нацыянальнага гаспадарства - Вялікага Княства Літоўскага, як і на працягу беларускага нацыянальнага адраджэння і вызвольнага змагання. На шырокіх дэмакратычных асновах быў набудаваны гістарычны акт 25 сакавіка і ўсе іншыя дзяржаўныя акты Ураду і Рады Беларускай Народнай Рэспублікі.

Прынцып дэмакратызму ліжыць у аснове пыхалёгіі беларускага, у сваёй агульной масе сялянскага народу і ягонага нацыянальнага характару. Дзеля гэтага між іншымі прынцыпамі дэмакратычны таталітарны большавізм ня мог ніколі з'яўляцца паважнай колькасцю - прыхільнікамі ўсередине беларускага народу нават і тады, калі яшчэ супрацьнародны і праступкы харахтер большавізму ня быў здемаскаваны. Таду таксама, паза незвільнічую группую вислужлівых карнерыстых, ня было ў нас і ўнізіястых німецкага гітлерызму ані ягонае Новае Эўропы. У часы німецкага акупацыі не зрадаілася на Беларусі аніводная палітычна-канцэпцыя, ідеалігічна збліжаная да німецкага нацыяналь-сацыялізму, ані ні было аніводнага факту колібарацыі з німецкага гітлерызму, як і іншых супраціўнічых зь ім нашых ворагаў, манеўру, які бы узгодніўся, а часта навет інсypіраваны беларускімі антынімецкімі арганізаціямі супраціву.

Апіраючыся на прынцып дэмакратызму і шырокага народу ўладальнікі, БНР съядома не падае ў сваёй Дэкларацыі поўнасцю аформленай і ўсіх дробялях распрацаванай дзяржаўна-палітычнай і сацыяль-на-еканамічнай канцэпцыі будучай беларускай дзяржавы, бо гэтую канцэпцыю павінен установіць сам народ на аснове сваёй вольнае волі, з глядзінка прагрэсу і агульнае карысці. БНР высбывае і маніфестуе толькі сам прынцып правадзівага, наспашаванага, не тэрарычнага і фіксырованага, але конкретнага і рэальнага дэмакратызму, у рамках каторага ня можа быць ані дыктатуры партыі ці клясы, ані эксплуатацыі адной групы народу ў дачыненіі да другой. БНР змагаецца за самую сутнасць дэмакратызму, вырывающую з прыродных імкненінку і патрэбай беларускага народу, чакідаючы детальнае і конкретнае распрацаваныне гэтага пытання ў дачыненіі да з'яўлічай дзяржаўна-палітычнага і сацыяльна-еканамічнага жыцця праграммам палітычных партый, што сямыя існуюць і ўзаходяць у БНР, або што яшчэ могуць паўстать на гэтай агульной ідеалігічнай пікт-форме.

Дзяялістага самага Дэкларацыі БНР конкретна не развязвае ані рабітніча-паркоўнага плану беларускага народу ані ягоных
~~надворных~~ і нацыянальных ініцыятіў Беларусі, уважаючы, што абе-

дэльце гэтых таҳ важных проблемы знойдць сваё развязанье ў рагах вышэйшыхархтарызважага демакратыму і незалежніцкага прынцыпу.

Далейшы пункт Дэкларацыі гаворыць аб тым, што БНЦ імкненца да якнаштырайшага ачытчэння й развязанье нацыянальнае спрычонасці беларускага народу, якая на працяту цалых вікоў нашае няволі, а так-жэ і сяньня ў выніку найболыш жорсткага нацыянальнага прыгнечанья расейскім бальшавізмам зыдулянецца ў не малой меры загражданай. Аб гэтым так важным і актуальнym пантаныні быў зыметчаны ў папярэднім нумары "Руху" атмасловы артыкул "За нацыянальнае ўзмацненне" народу", да якога і адсылаем нашык чытачу.

2. На актыўнае змаганье супраць ворага собскімі сіламі народу.

Найболыш актуальным заданьнем БНЦ ёсьць мабілізацыйне і арганізацыйне ўсіх нацыянальных сілсу беларускага народу для бескампрахісовага змаганья супраць бальшавізму і ўсіх іншых формаму панівлення беларускага народу. "Пакуль на будзе зынічаны бальшавізм і ўсікіл іншыя формы расейскага імперыялізму, датуль на можа быць і мовы аб вызваленіі беларускага народу" - гаворыць ў Дэкларацыі.

Ня трэба быць глыбокім і праніклівым палітыкам, каб зразумець гэтую відзвочную і важную для нас прафду. Во ані сталінаўская бальшавіцкая Расея, ані Расея цэрская, ані іншай расейская імперыялістычная канцепцыя, якой мела быць Уласаўская Расея, ані таксама Расея ў паніцыі сяняшніх імперыялістычна-нацыяналістычных расейскіх холаду ці то спад знаку манархічнага, ці левага па-Уласаўскага, ніколі на згодвіца дабравольна зрачыся сваіх прэтэнсаніў на Беларусь. Нікакая імперыялістычная Расея, што стаіць на прынцыпе "единай і неделимай", за ніжку чану і при ніякіх умовах не пагодзіцца зь інаваленіем незалежнай Беларусі, як і не пагодзіцца з незалежнасцю кожнага іншага народу, што ўжо стаіць ахвяраю расейскага імперыялізму. А калі-б прыкладам пагадзілася зь незалежнай беларускай дзяржавай, то гэтым самим ин быў-б яна ўжо імперыялістычнай Расеі; а демакратычнай, якую мы, як і іншы панівленыя ёю далэтуль народы, толькі віталі-б.

Гэтую яўную прафду павінны раз назаўбіць зразумець усікія прыдадковыя русары і ўсе тын наўгуння сілэвірд націга грамадзянства, якія набытыя часам узгадаваньнем і даўгаглетнім нізоляй свае сымпаты да Расеі стараюцца пагадзіць зь незалежніцкімі і-самімі беларускага народу і гэтым самим зноўсці сабе спрадуктывне перад собскім сумленнем. Аднаго з другім пагадзіць наўгуга. Ёлчэ наш вялікі народны змагар Кастусь Каляноўскі ў сваім порадчымертвым иссланьні беларускаму народу напісаў аб тым, што як дзень з ноччу разам на бывае, так на можа быць разом прафесіі і саводы зь нізоляй маскоўскай.

Усе нашы прыкільнікі і саборонікі сілэвірдаму і супольнага супрацьбальшавіцкага фронту зь імперыялістычным расейскімі кірункамі

тэх фенатычных працаўскіх праваслаўна-царкоўнага адніства з разбідамі не пазінны забынанія яго і аб наступінім. Но о, беларусаў рэзвіціць і з сталінаўскім бальшавізмам усё чиста, а абліютна нічога гранічыць. Затое расейскіх імперыялістых некаторыя пышныні рэзвіціць з бальшавізмам, а некаторыя іх луціць. Не будзем тут гвардію аб тым, што бальшавізм у многіх сваіх асаблівасцях ёсьць зборам чиста расейскім і ўважаў у сябе многа нацыянальных рыхаў расейскага народу, скарыстаў і далей карыстае з традыціяў і багатасці практикі царскага самадзяржавія. А ўспомім толькі тое, што як для бальшавіцкае, так і ўсякае іншое імперыялістычнае Расеі супольным і неаднукім маментам ёсьць нікотры не заспакоены імперыялізм, а звычайны німбам меснянізму, які праглядзеца ў імкненіі да апекі і праведніцтва ці то над славянствам, праваслаўем, ісламам, ці то над суульствім пралетарыятам. Такім жа супольным маментам бальшавіцкае, як і ўсякае імперыялістычнае Расеі ёсьць расейскі нацыяналізм, простым вінікам якога з'яўляецца не менш незаонакоеное імкненіе да русифікацыі ўсіх нерасейскіх народоў незалежна ад таго, ці гэтая русифікацыя называецца сваім собсцім іменем, ці хаваецца пад маскою шматнага тварэння г.зв. "савецкага народу" і "валікай савецкай раздзілі" на базе расейскай мовы, культуры, патрнтызму і меснянізму. Так ім чынам граніцы паміж бальшавізмам і небальшавіцкім расейскім нацыянализмам часта засціраюцца.

Гэтыя харектар бальшавізму, як пасыядбоўнага працтва-жальніка праокруга імперыялізму і палітыкі абрусаненія, ужо добра зразумелі заходнія демакраты і такім, а не іншым, яго расценіваюць. Не зразумелі толькі, ці на ходуць яшчэ зразумець гэтага некаторыя нашы драмарослья палітыкі, якія ўесь час бываліца ў хвасце рознага колеру працтва-унікоў "братніга рускага народу".

Усьведамлюючы ўсё выхэйскісане, БНР выступае як супраць бальшавіцкае, так і ўсякае іншое імперыялістычнае і нацыяналістычнае Расеі, бо кожная імперыялістычная расейская канцепцыя, незалежна ад таго, на які колер яна будзе памаліваная, працтва-унікі для нас адноўлькевую загрозу. Нашы адносіны да расейскіх імперыялістычных тэндэнціяў абсалютна не абазначаюць, што мы наагул супраць расейскага народу, які таксама з'яўляецца ахвяраю бальшавіцкага нявольніцтва. Наадварот, мы за найлепшы ўзаемны дачыненіі і самае цеснае супрацоўніцтва з усімі тымі демакратычнымі расейскімі ўгрупаваніямі, якія признаюць за намі ўсе нашы нацыянальныя права і адкінуць усякія захопніцкія прэтэнсіі на Беларусь.

Такую самую загрозу працтва-уніка для нас да апошній суульствай вайны і нацыяналістычная Польчча, якая разглядала Заходнюю Беларусь, што ўваходзіла ў склад Речыцаспалітае, як карэнна польскую айленду, а беларускі народ, як матарыял для палінізацыі. Насуперак сваіх хістотытуці і падтрысных ўсіх міжнародных даговораў аб нацыянальных мяшэніях, Польчча ўсімі способамі спыняла і забараняла нацуральны культурна-нацыянальны, грамадзка-палітычны і навет эканомічна-гаспадарскі развой беларускага народу ды пасыядбоўна праводзіміца інстытуцыйнікі, падтрымкі, пры поміж іх звігле дзяржаўна-адмі-

ністраўскага апарату, школыніцтва, каталіцкага касьцёлу, а нават і праваслаўнае царквы /фабрыкаваныне г.зв."праваслаўных падлікаў"/. БНР з таго жа самай станоўкі выступае супраць захопніцкіх імкненняў падлікаў, сурова асуджаючы той стан нацыянальнага вязовынства, які існуваў у Захадній Беларусі, як і захопніцкія прэтэнзіі польскіх нацыяналістичных колаў на Беларусь у плянах будучае незалежнае Польшчу.

Стоічы на прынцыпе незалежнай беларускай дзяржавы, задзіночанай на ўсіх яе этнографічных землях, БНР будзе змагашца з усікімі спробамі панівлення Беларусі і яе тэрыторыяльнага падзелу незалежна ад таго, зь якога боку гэтых спробы на ішлі-б.

Савецкі Саюз -- гэтая страшная турма народаў сяньняшніх эпохі -- што раз больш паказвае сваё запраўднае ablіtch'a азіяцкага дэспатызму, нацыянальнага прыгнечання, найболыш жорсткай санкцыйнай эксплуатацыі і реакцыі. Савецкі імперыялізм -- гэты верны спадкаемца і прадаўжальнік імперыялізму царскае Расеі, выкарстоўваючы демакратичную фразэолёгію і жыруючы на нацыянальных слоіях і сацыяльных супяречнасцях, з жалезнай пасыльдоўнасцю вядзе агрэсью супраць демакратыі з мэтаю запінавання над съветам. Гэты імкненныі бальшавізму выклікаючы сяньня канечнасць мабылізацыі ўсіх сіл для самаабароны нятолкі народаў, ім панівленых, і ня толькі народаў, непасрэдна ім загрожаных, але ў роўнай меры ўсіх тых, дыктаго бальшавіцкая экспансія становіць пакуль што толькі пасраднюю загрозу існавання. У гэты важны гістарычны момант беларускі народ ні можа астацца ў ролі пасыўнага наглядчыка тых падзеяў, што вакол яго насыпяваюць і развіваюцца, але павінен сам стацца актыўным і непасрэдным іх удзельнікам. Вось дзеяля гэлага Дэкларацыі БНР заклікае беларускі народ мабілізаваць усе свае сілы для актыўнага змагання за сваё вызваленьне. Мы павінны зразумець, што толькі такое змаганье зможа нам прынесці вызваленьне, у каторым сам беларускі народ возьме непасрэдны ўдзел.

Вызначы гэты прынцып за неабходную перадумову ажыццяўлення нашых нацыянальна-вызвольных ідеалаў, мы яшчэ ў перадавіцы першага нумару "Руху" пісалі, што "кожны народ толькі сам сабе зможа заваяваць вызваленне, бо пры ягонай пасыўнасці агульная хвейя змагання пройдзе міма яго або жіне яго ў новую нязволю". Гісторыя нацыянальна-вызвольнага змагання ўсіх панівленых народаў весьць найболыш паказальным доказам, што ніводзін з гэтих народаў не здабыў свае дзяржаўнае незалежнасці ў слуць толькі вонкавых абставінаў і спрыяючай міжнароднай каньюнктуре. Адказедная міжнародная каньюнктура, які прыкладам вайна, можа толькі стварыць спрыяльныя ўмовы для здабыцьці дзяржаўнае незалежнасці, якую аднак трэба заваяўваць толькі собісцімі выслікамі ўсяго народу, яго самаахвяранасцю і герайзмом. Гэта весьць спрадвечная і заўсёды актуальная праўда, падтаваная ненарушальнымі закочамі гісторыі, праўда, ад якой мы не павінны ані на хвіліну адхадзіць, калі ня хочым быць выкінутымі паза борт гістарычнага ходу падзеяў.

З: ПРЫНЦІП САЮЗНІЦТВА І НУТРУСКАГА АДЗІНОЧАНІЯ.

Непрабачальную памылку некаторых беларускіх палітычных кірункаў нядзельнага мінілага была іх арыентацыя на чужы, часам іншега варожін запрудным імкненням беларускага народу, сілы. Наиболей вімоўным гэтага прыкладам можа служыць дзеянасць Беларускай Сялянска-Рабочніцкай Грамады. Дзякуючы ей беларускі вызвольны рух зможыў рух стаўся ўзагарады масавым рухам у найшырэйшым анафанічнім гэтачай слова. Але з другога боку, з прычыны яе дрёлкай ідуцай арыентацыі на Савецкую Беларусь, Грамада /асабліва далейшы і менш прынциповы правадушнікі/ ёйнае палітычнае лініі «Беларускі Сялянскі-Рабочніцкі Пасольскі Клуб "Змаганьне"/, піхнула беларускія сялянскія і работніцкія нацы ў бок камунізму і гэтым сваім няправільным прокам перакроўсятіла ў вялікай меры свае бясспречныя заслугі. І треба было потым аж паутарагодній акупациі Захоўний Беларусі бальшавікам, каб яе насельніцтва магло бясьсыдна выячыцца із сваіх сімпатій да камунізму.

БНЦ зусім адкідае прынцып арыентацыі на чужыя сілы, як канцепцію шкодную ў сваіх ужо аснове для вызвольна-національных інтарэсаў беларускага народу, якая ў дачыненіі і да ўсіх іншых народаў ніколі не апраўдывала стаўляніх перад ёю мэтаў. Такая арыентацыя, як правіла, засбіты ўзалежнівае лёс народу ад того, на каго бы арыентуецца, і гэтам самы ужо параліжуе або зводзіць на бездарожжа ягонія прыродныя імкненны. Замест такой арыентацыі БНЦ вызначае за адзінкі правільныя для беларускага народу прынцып арыентацыі на сваія собсکія сілы і прынцып цеснага і трывалага саюзніцтва з іншымі волілюбнымі народамі, паняволенымі або загрожанымі бальшавікамі.

Тут аднак неабходна зদзіць сабе дакладна справу з таго, якое іменне саюзніцтва мы павінны браць на ўвагу, як правільную і найболей нам адпаведную форму міжнароднага супрацоўніцтва. Сяньня часта прыходзіцца нам спатыкацца з моднымі лёзунгамі салідарнізму і розных антыбальшавіцкіх фронтаў, якія заклікаюць да супольных і спрэдных выступленыху супраць бальшавізму з тым аднак, што судно-самі паміж пасобнымі народамі такога фронту старанна замоўчваюцца, і развязаныя ўсякіх супіречнасцяў і працілегласцяў, што іх позыціі, адсладаеца на потым посьле эвентуальнае перамогі над бальшавікам.

Такога роду саюзніцтва, якое базуецца толькі на асновах нэдзяржальных і на мае ў сабе адпавядраючага ўсім ягоным удзельнікам канструкційнага зыместу, як мае перад сабою агульнае мэты, якая покрывалася-б з імкненнямі пасобных народоў, зъяўлненіца фальшивым саюзніцтвам. Да падобнага саюзніцтва на тих дзяцун заклікаў Уласаў, аднак ніводзін народ, за выключэннем часы ці расейскага народу, на такое саюзніцтва не пойшоў. Сірабы здануленых такога аднасторонніх саюзніцтва нітрыкі наглядзіцца і сіньня, хоць на прынцыпі яшчэ конкретнай арганізацыйнай формы.

Толькі такое саюзніцтва ёсьць для нас карысным і неабходным, якое запраеша не толькі на нагэшчных, але і на пазыцыйных асновах,

якое уключае ў сябе волілюбомыя народы, злучаныя аднолькамі пам'яньнем, супольным змаганьнем з адным і тым самым ворагам і адночакымі метамі, да ажтыцяулення якіх кажы з удаельнікаў гэтага саюзніцтва імкненца. Найболыш поубай і адайнай канцепцыі таго саюзніцтва зъяўляецца сінія Актыбальшавіцкі Блёк Народу /АН/, які заদаіночвае амаль усе паняволенны і загрожаны балшавізмам народы. АН цывірда стаіць на прынцыле поубай сувэрэннасці кожнага народа ў яго этнаграфічных межах і мае на мэце на толькі супольнае змаганье супрэсія балшавізму за пізваленые і дзяржаўную незалежнасць кожнага зь іх, але таксама цеснага політычнага, гаспадарскага і ўсякага іншага супрацоўніцтва вызваленых у будучыні народу. Абапертае на тых асновах супрацоўніцтва, супольнае, сконцэнтраванае паводзія аднога пляну і супольным матамі пацівралікавае змаганье выдатна ўзмоцніць заদаіночаныя сілы і можа спаралікаваць мягчымыя захопніцкія імкненыні паміж народамі, злучанымі сінімі аднолькамі нязволій і змаганьнем. Даеля гэтага БНЦ зъяўляецца адным із першых сяброў АН.

Вось такое толькі саюзніцтва вызнае БНЦ за адзіна правільную і трывалую аснову міжнароднага супрацоўніцтва. Стоічы на такім становішчы, мы павінны праявіць максімум актыўнасці, цывірдае волі, ахвярнасці і гераізму, а тады нашая праца і змаганье ў супольным фронце ўсіх волялюбных наредаў будзе мець сваю ўдаельную вагу і прывядзе нас да жаданых мэт.

Усякая агульнанародная дзеянасць толькі тады можа дайць спадаўшыя вынікі, калі ўсе грамадзянотва будзе салідарным, заদаіночным і сінімантаваным накол інай, да іншагненныя якім гэтага дзеянасць выдзе. Пеўнае зарадаіночаные ў працы і змаганыі за пізваленые і незалежнасць нашіх Бецькаўшчын і безвіднаве пацівралікаванье гэтаму ідэалу ўсіх нашых саслоўств, груповых і партыйных інтересаў і амбіцій уважаем за наш першы і наукдзельны ведамак, выкліканы конечнасцю сімінчыя гістарычнага хілдны. У сё тое, што нас розьніць і разьдзяляе на пасобныя грамадзка-партийныя групы, павінна быць поубаісцю падпарадкована таму, што нас злучае ў вадну нація нальную сім'ю. Мы ўсе не павінны ані на часіну забывацца аб тым, што нашы ворагі будуть старацца выкарыстоўваць усіхіх мягчымасці, каб выклікаць сярод нас нягуду і ўзаёмную ненавісць, добра ведаючи аб тым, што нутраное разьбіццё народу ёсьць найлепшым способам ягонага абясьцілення. Доказам гэтага зъяўляюцца між іншым спроби падзею беларускага народу на "ўсходнікаў" і "захоўнікаў" або на каталікоў і праваслаўных, спробы, што ідуць ад чужое варожея агентуры і зіходзяць сярод прыхільнікаў, а навет фанатичных прарападвінікаў сярод некаторых адзінак нашага грамадзянства. Даючуючы іхнай наўнасці, несыядомасці або навет злой волі. Калі-б мы дапусцілі да таго, што замест змагацца з нашымі ворагамі,

шалі міжсонае групавое змаганьне, дык гэта ў ваблічы вялікіх нашых абавязкаў і заданняў сяньняшняга дня было-б непрабачальным праступкам.

З гледзішча на ўсё гэта БНЦ стаіць на грунце панадпартыйным, у каторым маюць магчымасць задзіночыца розныя і грамадскі-палітычныя групы, як і пасобныя адзінкі, якія прымаюць незалежнашу платформу БНЦ і кіруюцца ёю ў сваёй дзеянасці. Заклікаючы ўсё наше грамадства да задзіночання вакол БНЦ, мы абсалютна не бяром на ўлагу тых апартуністичных беларускіх, дахладней посудабеларускіх угрупаванняў, якія, хоць і паклікаюць чата на акт 25 сакавіка 1918 г., але ў сваёй практычнай дзеянасці яму пярачяць і ў большай або меншай меры выдзяляюцца на службе чужых і зарождзяючых нам слау. Такія апартуністычныя угрупаванні звычайна бываюць не даўгавечнымі, агульнанародная хвоя іх раней ці пазней пыкідае паза борт усякага грамадскага жыцця, хоць ў пеўныя ненормальныя момэнты яны часамі цешацца хвільевымі пасьпехамі.

БНЦ ці ёнда стаіць на ідеялагічнай платформе, якая побудавана нацыянальна-палітычным і сацыяльна-еканамічным інтересам і імкненнем беларускага народу. БНЦ не выдзяляецца канцепцый абстракцыйна-тасрэтычнай, але дэсючай палітычнай організацый, якая, стоячи на грунце рэвалюцыйным, узначальвае і кіруе нацыянальна-вызвольным змаганьнем беларускага народу.. Уся стратэгія і тактыка вызвольнага змаганья БНЦ вылывае з конкретных і реальных патрабоў беларускага народу і што да ўлічае падзеі сяньняшніх міжнародных ситуацій.

У гэтых якраз заключаецца жыццёвая сіла БНЦ і зарука таго, што кіраванне ім нацыянальна-вызвольнае змаганье беларускага народу прыядзе нас да жданае мэты.

oooooooooooooooooooo

МЭМАРЫЯЛ

УРАД БЕЛАРУСКАЙ НАРОДНАЙ РЭСПУБЛІКІ НА МІРНУЮ КАНФЕРЕНЦІЮ У ПАРЫЖ.

Урад Беларускай Народнай Рэспублікі, які карыстаючы наўнамочтвам першага Усебяларускага Кангрэсу, скліканага ў Мінску дні 18-30 снежня 1917 г., і збіўмешччы афіцыйны паундрунговым рапрезентантам суперечкі праву беларускага народу, зладзічи руки прэзідэнтскому ўсіх дзяржаваў /за выключэннем Савецкага Саюзу і ягоных саталітаў/, што бралі удзел на Мірнай Канфэрэнцыі ў Парыжы, мемарыял ад імя беларускага народу. Мемарыял быў падпісаны ўпраўнамочным предстаўніцтвам Ураду Б.Н.Р., якое нелегальна дзвойць на Баяркесціне і кіруе змаганьнем беларускага народу супраць расейска-балшавіцкіх акупантаў. Змест мемарыялу наступны:

ВАША ЭКСПЛЯНЭЦІЯ!

На мірную канфэрэнцыю ў Парыжы ў ліку 21 саюзных народаў з'явілася і делегацыя ад г.зв. Ураду Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі /БССР/, якая мае працтваўництвіе інтерэсы беларускага народу.

Урад Беларускай Народнай Рэспублікі рахуе сваім абавязкам дзялесыць да зведама працтваўнікоў усіх вольных народаў і заявіць усяму цывілізаціонаму сусвету наступнае:

1. Усялякіл делегацыя ўпраўнамочаная Урадам БССР, а ў тым ліку і делегацыя на мірную канфэрэнцыю ў Парыжы, на маюць ніякага права для рапрезентанты беларускага народу, бо Урад БССР не з'яўляецца ані выбраным беларускім народам, ані падлягаючым хоць-бы ў нязначнай часырі кантролю беларускага народу.

2. Урад БССР складаецца выключна /у 100% із сяброў камуністычнае партыі ў той час, як настав згодна савецкае статыстыкі камуністык у Беларусі нарахоўваецца ледзьбе 7%.

3. Урад БССР настав па свайму персанальному складу з'яўляецца не беларускім, бо 80% сяброў генага Ураду із яго прамьерам ПАНАМА-РЭНКАМ на чале па нацыянальнасці - РАСЕИН.

4. Урад БССР з'яўляецца марыянэткам урадам Масквы, накінечнам беларускому народу суираць ягонае волі і падтрымліваць сілай аружжа і тэрорам НКВД.

5. Урад БССР ДЗЕНЬ ВІЛЮРНА У ІНТАРСАХ РАСЕІ І СУПРАЦЬ ІНТАРСАУ БЕЛАРУСКАГА НАРОДУ.

А. У падытын нутранай:

Урад БССР, сцісля виконваючы загады Масквы, наўпышна вёў і быдзе змаганьне з беларускім народам; жорстка распраўліенца з найбогатшым патрыятычным часткай беларускага народа; блзылітасна нітчынь беларускую нацыянальную культуру, руйнуе беларускую народную гаспадарку, прыдарноўваючы яе да адзінае таталітарн-цэнтралістычнай сістэмы савецка-расейскай імперыі.

За пасяродніцтвам ураду БССР Крамлеўскім уладамі было:

а/. ЗВІЩЧАНА БІЗЧНА: звыш 3.000 перадавой беларускай культурнай эліты /народау, пісьменніків, кампазытараў, маляроў, выдатнейшых наукоўцаў і аліты духоўнай/.

б/. Дэпартаванна ў Сібір калі 18.000 беларускай інтэлігэнцыі і калі 2.800.000 актыўнейшых сялян і работнікаў.

На месце расстрэльнай і замардаванай у турмах або вывезенай у Сібір беларускай інтэлігэнцыі ўрад БССР садзіць расейцаў або заслужаных кадуцістых въбесіных з цэнтральнай і заходній Еўропы /Мадая-раў, Баўтараў, Немеў і г.п./.

Урад БССР па загаду Масквы ў 1937 г. выдаў загад выніць з ужытку і СПАШЦЬ 1.778 літаратурна-мастацкіх, наукоўых і племічных твораў агульным лікам калі 12.000.000 эгзэмпляраў, якія мелі беларуска-нацыянальны характар. Адгучансна было загадана прыняць з публічных месцаў усе гістарычныя беларускія памятнікі.

Пачынаючы з 1938 г. урад БССР інтэнсіўна праводзіць русіфікацію беларускіх мов.

Б. У падытын вонкавай:

Урад БССР ад самага пачатку яго намінары Масквой џіводзін рсе на выступіць у сабароне тэрыторыяльнае юрисдикцыі Беларусі.

Калі 7.000.000 беларускага насельніцтва, пражываючага кампактнай масеі на ўсходніх і паўночных граніцах БССР, ухілючаны і па сінія ў склад Расейскай ССР.

Крамлеўскія ўлады пры пэртрактацыях з заходнімі суседзямі Беларусі распарашчаліся тэрыторый Беларусі, як сваім собскім разаршуарам, і па свайму собскому ўзглядзу некалькі разоў кроілі і перакроівалі заходнія граніцы Беларусі. Урад БССР не забіраў ніводзін раз голасу і представнікі Савецкай Беларусі ня прысутнічалі акт на аднім із трактатаў паміж Расеяй і Польшчай, Польшчай і Літвой у справах заходніх граніцаў Беларусі, ня гледзячы на то, што згодна канстытуцыі БССР з'яўляецца сувэреннай дзяржавай.

Урад БССР ня выступіць ніводзін раз з прэтэstem супраць праводханным некалькі раз падзелам Беларусі, наўсет тады, калі чиста этнографічны беларускія землі ўступаліся Масквой суседнім дзяржавам з некалькімі мільёнамі беларускага насельніцтва і з такімі культурнымі беларускімі асяродкамі, як гістарычныя сталіцы Беларусі-Вільняй, ці такім індустрыяльным цэнтрам Беларусі, як Беласток.

Рэпрэзентанты ўраду БССР сваю актыўнасць на міжнароднай арганізаціі распачалі з дамаганнем ад Заходні-Дэмакратичных народаў прымусай рэпатрыцыі беларускіх наліччіх эмігрантаў, уцекліх ад жорсткага преследавання расейскіх ахунтаў, ды інтэрвенцыі ў

справе Трэсту, альм словам у абзоне інтересаў вільных з ма-
даньня Масквы, а не беларускага народу.

У выніку чаго:

Беларускі народ, бачучы ўрад БССР чыстым творам Масквы і пас-
лужным інструментам у руках Кремля, ніколі не ўважаў яго сваім собс-
кім урадам.

Урад БССР па глыбокаму й бяспречнаму пераказанню ўсяго бела-
рускага народу зьяўляецца на больш і на менш, як памочным адміністра-
цыйным органам акупацийнага расейскага апарату.

Дзея гэтага беларускі народ усялякія выступлены ўраду БССР
ад імені Беларусі рахуе самаванымі, а ўсялякія забадзаныя ўраду
БССР, што датычалі беларускага народу і тэрыторыі Беларусі - на маю-
чымі ніякае праўнае моць.

АДЗІНЫМ ПРАУНЫМ І ЗАКОННЫМ СВАІМ РЭПРЕЗАНТАНТАМ беларускі
народ ўважаў і ўважае Урад БЕЛАРУСКАЙ НАРОДНАЙ РЭСПУБЛІКІ, які ён
выбраў сабе сам 18.12.1917 г. на ўсенародным Беларускім Кангрэсе,
прадстаўленым 1872 дэпутатамі.

Апнуўшыся перад фактам брутальнага насульства расейскіх зброй-
ных сілаў над правамі беларускага народу, Усебеларускі Нацыянальны
Кангрэс дnia 31.12.1917 г. аднаголосна перадаў Ураду Беларускай Народнай
Рэспублікі свае неабмежаваныя пеўнамоцтвы аж да новых вольных выбо-
раў у вольнай Беларусі.

Апнуўшыся засым пад чужашкімі акупацийні і пазбаўлены магчы-
масыці правесыці вольныя выбары, беларускі народ што год маніфэстуе
свую салідарнасць і свой давер Ураду Беларускай Народнай Рэспублі-
кі ў форме нацыянальнага съята "25 Сакавіка" /Дзень абвешчання
незалежнасці Б.Н.Р./, якое праводзіцца патаўні ўсім беларускім
народам пад расейскай акупаций.

Урад Беларускай Народнай Рэспублікі, знаходзячыся на выгнань-
ні, быў заўсёды ў кантакце зь беларускім народам і заўсёды карыстаў-
ся і карыстаеца яго поўным даверам.

У склад Ураду Б.Н.Р уваходзяць усе беларускія палітычныя пар-
тыі і групіроўкі.

За рэалізацію ідэалаў Б.Н.Р. змагаюцца ў сінія і з брояй у ру-
ках іх зэта тысяч беларускіх партызанаў, якія ваявалі супраць немцаў
і якія надалей асталіся ў беларускіх лясох дзеля праводзяння змагань-
ня з акупантамі расейскімі, на менш жорсткімі за немцаў.

На падставе выхіскованага, беларускі народ у імя справядлівас-
ці дамагаеца правядзення яму належных людзкіх прав і дамагаеца
ад усіх цыwilізаваных народоў прызнання свайго законнага ўраду -
Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі, які пратэстуе супраць узурпациі
свайго імяні самаваным урадам БССР, штучна створаным Масквой і сі-
лай накінутым беларускаму народу.

Беларускі народ дамагаеца правядзення вольных выбораў і ўс-
танаўлення свае дзяржавы на аснове Атлянтычнае Хартыі.

Прымэце, Эксцэленцыя, слова наятых найглыбейшых пачуцціў пожмані.

Подпіс.

РЭЗАЛЮЦЫЯ

Беларускага Нациянальнага Цэнтру /БНЦ/ ў справе адходу герарху ад Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальтай Царкви і ўліцца іх у Расейскую Зарубежную Праваслаўную Царкву.

6 траўня 1946 г. Герархія Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальтай Царкви, з мэтаю ліквідацыі аўтакефаліі Беларускай Праваслаўнай Царквы, улілася ў Расейскую Зарубежную Праваслаўную Царкву. Гэта сталася на толькі без паразумення і згоды беларускага грамадства і ўцэслу працтваўнікоў беларускіх праваслаўных вернікаў, але нават упэй і насуперак выразнай пасланосці, прынятай якраз на пярэдадні гэлага факту зъездам праваслаўных беларусаў /5.5.46/, на якім быці і працтваўнікі Герархіі, Беларускі Нациянальны Цэнтр /БНЦ/ імкнуўся на працягу даўгога часу дарымаць ад Беларускага Япіожапату адцічныя выяўленчыя грамадству ў гэтай справе, аднак дагэтуль такія выяўленчыя не дадзеныя. Навет аб салім факце ўліцца герарху Беларускай Праваслаўнай Царкви ў Расейскую Зарубежную Праваслаўную Царкву беларускае грамадства даведалася ў піршыню з расейскімі прэсы, а тексту самога дакументу аб гэтым Япіожапат зусім не падаў да ведаў. Затое адразу ж пачалася зэ ягонага боку варожая беларускай націі дзеянісць, скіраваная на разьбіцы ёнароднага адзінства.

Вярну на ўвагу ўсё вышэйсказанае, Беларускі Нациянальны Цэнтр заяўляе:

Адход Герархіі ад Беларускай Праваслаўнай Царкви, дзялчэньне яэ да Расейской Праваслаўнай Царкви і признанне над сабою ёйнасцю юрнедзяцці ўсіх спробах ліквідацыі аўтакефаліі Беларускай Праваслаўнай Царкви, што зьяўляецца актом не рэлігійнага, але палітычнага значання, сумяречным ідэям 25 сакавіка 1918 г. і шкодным для національных і рэлігійных інтарэсаў беларускага народу. Гэты факт, які якраз стаўся ў момент найбольш цікіх выпрабаваньняў беларускага народу ў ягоніі беззгледным змаганыні за сваё національнае выяўленчыне і дзяржаўнук незалежнасць, будзе тым цікай асуджаны Богам і Гісторыяй.

Прэзыдый
Беларускага Нациянальнага Цэнтру
/БНЦ/

У ВАВАРОНЕ БЕЛАРУСКАЙ ПРАВАСЛАУНАЙ ЦАРКВІ.

Прайшло даволі часу, каб закроцнучь даўно ўжо набелеўшую спра-
ву, - спрабу судносінаў паміж герархіяй Праваслаўнай Царкви Бела-
русы і беларускімі вернікамі, якія не згажаюцца і ніколі не пагодзі-
ца з пробай палітыкі дакананых фактаў, самавольна зробленых Япіскапатом,
у кірунку ліквідацыі Беларускай Праваслаўнай Аўтакефельнай
Царквы, якою Япіскапат думае заскочыць беларускі народ.

Гэтая герархія /сянныня ўжо герархія найкай беларускай сэйцыі
Расейской Зарубежной Праваслаўнай Царквы/ у сваім часапісе "Беларус-
кі Царкоўны Голас" сама прызнае, што нешта ў гэтых судносінах не
у парадку і з "хрысьціянскай" хуткасцю знаходзіць вінаватых у вы-
твараным стане. Гэтым віноўнікам -паводле думкі Япіскапату- зъяўля-
ецца беларуская інтэлігенцыя, якая ёсьць быццам індафэрэнтнаю, а
навет варожа настаўленая да рэлігіі.

Не адказваючы тут на закіды адносна індафэрэнтнасці і варо-
жасці да рэлігіі, бо гэта ў найменшай меры не адказвае праўдзе,
Уся нашая эміграцыйная інтэлігенцыя стаіць на пазыцыйх ідеалістычнай
філізофіі і дзесяці гэтага ўжо толькі на можа займаць прынцыпова вар-
ожага становішча да рэлігіі. Неабходна аднак зацеміць на гэтым
месцы, што Япіскапат, стаўлючы такі закід, съведама хоча забываець
спрабу, а іменна: крытычны падыход да палітычнай двейнасці Япіскапату яны называюць бызбожніцтвам і гэтым самым хочуць пасеіць неда-
вер паміж інтэлігенцыям і раптаю народу, спекулюючы на пабожнасці
гэтага апошняга. Мэтад гэты праўда на новы. Беларусаў цікалі ўжо
гісторыі, як польскіх інтрыгантаў у Расеі, як бальшавікоў у Польшчы,
як веруючых у Савецкім Саюзе, цяпер-же хоча да гэтага дадзь свой
уклад у супольную спрабу і Япіскапат, стараючыся ўдарыць па бела-
русах пад бызбожніцкім соўсам.

Пастараецца коратка прадставіць тих закіды, якія із сваёй ста-
раны мае беларускае грамадства да герархіі, закіды не догматычна-
кананічнага, але выключна палітычнага характеру. Робім гэта не дзе-
лянія того, каб пераканаць Япіскапат, бо съветагляд Япіскапату прадстаў-
ліле на розыніцу съветагляду у граніцах нашага народу, розыніцу до-
гушчальнай, а навет патрэбнай, але съветагляд чужі беларускаму наро-
ду, съветагляд нашых ворагаў з усходу. Зазначаем з націскам, што
масм на думцы съветагляд на рэлігіі, але палітычны. Пачнём з па-
чатку.

Калі пасылья адходу бальшавікоў зь Беларусі адкрыліся паўныя,
хочь новілікія, магчымасці працы на царкоўнай ніве, дык беларускае
грамадства ахвотна ўзялося за арганізацію беларускага царкоўнага
жыцця. У выніку настойлівых дамаганняў грамадства быў, хайді нов-
хвотна, скліканы ў 1942 г. ў Менску беларускі праваслаўны Сабор,
у якім прыімала ўдзел герархія, съвятары і вернікі. Саборам гэтым
была абвешчана Аўтакефалія Беларускай Праваслаўнай Царквы. Прэуда,

ципер Мітрапаліт Панцілімейч называе гэты Сабор "саборам нечестных", але гэта хіба з пункту гледжання Масквы, у чым ма цалком згадхаемся. На жаль, як перад Саборам, так і ў часе Сабору і пасьдзі Сабору герархія тарнавала палітику абстракціі: яна нічога не адмініструяла, прынцыпова з усім згадхалася, пераўнялічвала фактычны прыкасці і съвядома нічога не рабіла. Не вяла ніякай працы, калі не лічыць працаю пісаныне лепш ці горш зредагаваных пастановаў сваіх паседжанін. Гэтых пастановы былі зрэштою толькі слоўным адказам на стаўленія грамадзтвам дэмаганіі ажыўлення царкоўнага жыцця і выглядzonія яго зъ мярцьвечын тэарэтычных пастановаў.

З пастановаю Сабору аб абвешчаныні аўтакефаліі Беларускай Праваслаўнай Царкви герархія зрабіла зельмі проста: скажала яе пад сукно. Праз два гады герархія, занятая шліфаваньнем пастановаў, не знайшла даволі часу на высланыне лістоў да іншых аўтакефальных цэркваў з просьбай аб признаныні аўтакефаліі нашай царкви. Болыш таго, калі вясной гэтага году Украінская Аўтакефальная Праваслаўная Царква звярнулася да Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальнай Царкви аб узаемным признаныні Цэркваў, дык і да гэтага часу не атрымала адказу.

Неабходна падчыніць, што была захаваная адна з важных перадумоваў для атрыманыні аўтакефаліі, а іменна: была атрымана згода і благаслаўленыне на аўтакефалію матчынай Польскай Праваслаўнай Аўтакефальнай Царкви тагачасным Мітрапалітам Дзянісам. Трэба зазначыць, што матчынай царквой Беларускай Царкви можа лічыцца толькі царква польская, бо хаты цэнтральная і ўсходняя Беларусь фармальна знаходаіліся пад юрисдикцыей маскоўскага Патрыярха, але гэтая спека Масквы давяла да того, што нілкага царкоўнага жыцця на выхіязнечанай тэрыторыі ня было: былі застаўшыся толькі некаторыя царкоўныя будынкі, перароблены на гаражы ці алеватары. Выхіязнечаныя гэта ў гісторыі праваслаўнай царкви даволі рэдкі, бо із зразумелых прычын паставленыя матчынай царкве пераважна згоды на адзвяленыне не дае, ці дае прац некалькі дзесяткаў ці нават сотак гадоў фактычнасці аўтакефаліі.

Пяройдзес ціпер да спрадн үліцца япіскапату ў Расейскую Зарубежную Царкву.

Некаторыя япіскапы падкрэслівалі, што яны мусілі үліца ў Расейскую Зарубежную Царкву, бо ня было беларускіх лягераў і беларускіх высыленцаў ня былі зарганізаваны, будучы па раскіданымі па чужых лягерах сярод іншых нацыянальнасцяў. Гэтых япіскапаў зазначалі, што калі будуть зарганізаваны беларускія лагерны, дык і яны выйдуть з Расейской Зарубежной Царкви. З гэтага відаць, што япіскапат выходитці не з кананічнага пункту гледжання, але з чиста матарыяльнага і асабістага.

Самавольнае үліцце герархаў Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальнай Царкви ў Расейскую Зарубежную Царкву адбылося у потайкі, без паразуменія і згоды беларускага грамадзтва і ўдзелу Вернікаў. Япіскапат быў належна пайнформаваны аб становішчы беларускага грамадзтва, бо на адбытым 5.5.46 г. праваслаўным з'ездзе ў Рэгензбургу была прынятая пастанова ў прысутнасці працстваўнікоў япіскапа-

пату аб ішоднасці для беларускага народу ўсяліх гуніяў з расейскай царствай. З мамэнтам уваходу япіскапату ў вародную беларускому народу і сінодальнай організацыю, гэты япіскапат перастаў існаваць для беларускага народу.

Праўда, трэба зазначыць, што былы беларускі япіскапат, карыстаючы з таго, што ў духоўных спраўах не стасующа прэзідэнт кіріх законуў аб несумленнай канкурэнцыі, і далей прадаўжася называць сябе беларускім. Трэба зазначыць, што ў вадносінах да старых сяброў расейскай царквы былы беларускі япіскапат выкарыстоўвао для палешання свайго становішча апазыцію беларускага грамадзянства. Іншыя дзейнасці гэта в расейскага боку, што напрыклад былы беларускі япіскап візначаеца ад расейскасці царкви прадстаўніком да на целую ангельскую зону, прадстаўніком ад царквы, якая мае больш 20 япіскапаў. Масам тут напаўна дачиненне із заплаты за зробленую політычную работу.

Герархія як у краі, так і на эміграцыі не вяла ніякай беларускай ні толькі грамадзянскай, але і царкоўнай спраўы. Навет у Рэгензбургу, дзе з надзвычайнай ахвярнасцю грамадзянства пабудавана прыгохая беларуская царква, не знайшлося паслаць туды сьвятара беларуса, а адпраўляе ўсю Службу сьвятара чужой нацыянальнасці — прадстаўнік расейскай зарубежной царкви. Беларускі камітэтні ўхом больш году вядуць працу ў кірунку выдалення беларусаў ў вакобным свае лягеры і тут драпамога беларускіх съедаміх сьвятароў быў бувельмі карыснаю. Наадварот, — яны разбираюць тое, што робіцца ў гэтых кірунку беларускім нацыянальным актывам. Былы беларускі архіјпіскап, адпраўляючы службу ў Бісбадэн, на гледаці на тое, што ў царкве ў 80% прысутнічалі беларусы, гаворыць пропагандэль у расейскай мове і ўзаклікае беларусаў арганізація ў расейскія лягеры. Аднаму сьвятару япіскапам быў засбарані ў съяшчэннаслужэнні за тое, што ён у сваіх высказваннях на праваслаўным з'езьдзе ў Рэгензбургу не пагаджаўся з уліцьцем япіскапату ў Расейскую Зарубежную Царкву і толькі на станоўчыне беларускай грамадзянскай гэты сьвятар быў звольнены ад пакарання.

На гледаці на спрэцільны абстрайні, япіскапат не заняўся ані ў краі ані на эміграцыі ўзнікненнем ўзлігійнай літаратуры, нерахладчу съвятога пісьма, скважіва аднак зазначаючы, што ўсе існующыя ўжо пераклады на маюць багаслаўленыя япіскапаў і як такія ня могуць ульыванца. Трэба зазначыць, што ў беларускіх лягерах былі сабраны даволі значныя сумы на гэтую мэту.

Той факт, што беларуская царква перастала самастойна існаваць, знайшоў бульмі хуткае пачыверджанне ў практицы. У беларускім лягеры ў Ватэнштэце съвятары, на загад япіскапа расейскай царкви Ніфанаіла, кіруючага тады ангельскай зонай, адмовіліся весьці казаныні ў беларускай мове, а драмагліся ад сінгеліскіх уладаў весьці казаныні ў расейскай, або ў горшым выпадку ў польскай мове, хоці самі ведаюць добру нашу мову. Згодна з асыедчанынем япіскапаў беларусы ў Німеччыне падлягаюць выключна беларускім япіскапам.

У радох расейскай царкви нашай былая герархія вядзе расейскую работу, працуячы над заснаваннем новых прыходаў расейскай царкви; арганізуе пад расейскаю фірмамі праца ўсе мене дзеяццаўаныя

бліжчай там расейскай эміграцыі; адправляе набажаноты за наших
хрысціянаў - расейскіх цароў, гаворачы з гэтай нагоды патрі-
яцічны расейскі казаныі.

Сучаснае палажэнне на царкоўным фронце можна зъвесці да
исступных пунктаў:

1. Для беларускага народу перастаў існаваць Япіскапат Бела-
рускай Праваслаўнай Аўтакефальтай Царквы з момантам, калі гэты
япіскапат бязь ніякай патрэбы прызнаў над сабою расейскае кіраў-
ніцтва.

2. Беларуская Праваслаўная Аўтакефальтая Царква існуе далей,
шкількі знаходзіцца тут часць яе вернікаў і духавенства, чакашы,
такуль будзе аформлена справа яе герархіі. Беларускі народ у сучас-
ны момент яшчэ мае свайго прафесійнага япіскапату, але будзе старац-
ца яго мець.

3. Уліцы ё япіскапату ў расейскую царкву яшчэ мае юрыдычныя
сілы, бо постанова Сабору беларускіх вернікаў, сънятароў і япіска-
пату, абвішаючая Беларускую Аўтакефальтную Праваслаўную Царкву,
можа быць зъменена толькі такім-ж. саборам, а не самавольным адно-
баковым актам япіскапату.

4. Надзеі япіскапаў на размову зь менш съедыненымі спрашамі вер-
нікамі панад галовамі нацыянальнага актыву будуть непасыжовы,
бо ўесь народ салідарны ў сваёй ненавісці да імперыялістычнай
Расеі, дзеля якой ён сяныня церпіць і ў краі і на эміграцыі.

Праваслаўная царква на Беларусі была ўжо раз уратавана тым,
што народ не пайшоў за балышнёй свайго япіскапату, - гэта было
у часе Берасцейская вуніі.

Мы верим, што сваёй нязгоду зь япіскапатам мы спаўняем для
беларускай царквы такую самую ўслугу, бо беларускі народ, сваю не-
навісць да Масквы можа перанесці і на прадстаўнікоў былой нашай
Герархіі, якія пойшлі на маскоўскую службу.

.....\$S\$XX\$S\$.....

Я. Самадум

ЛАУТЫ Й ЗАГАННЫН

/ Лісты з аднаго лягера Д.П. /

ЛІСТ ПЕРШЫ

Найперш аб Сціле й Харыбдзе наагул...

Мабысь ніколі яшчэ ў гісторыі ня было так абсцэнна разгорнулага левеяцца на нашчасныя "беларускія души", як сяныня на нашай прымусовай эміграцыі, па уніфікавых лягерах Д.П. Бе пеўна-ж, ніколі ў гісторыі ня было для гэткіх ляваў такога наўтомнага заганя-тага, як гэты ставокі й станові "Вялікі Бацька Народаў", які, аз-віўшы ёмкую путь "рэпатрыянты", стараецца ўсімі спосабамі вывараць вінчаньць адусюль ня толькі беларускія, але й іншыя, падудадныя, падняволенныя яму учора, а высылізнуўшы сяныня "души", выгнаць і пагнаць перад сабою ў тхлань шырака расстаўленае пасткі "родзіны". А калі-ж гэта было ў тэй самай гісторыі, каб гэтая "родзіна" - съяз-тая камнаму на съвонце чалавеку з душой Бацькаўшчына - абкрунулася, такім найболышым страхам і найстрашнейшай караю, ад якой - хавайся як мага, уцякай баряджей безвач, кідайся на прамілы Бог хоць да чорта на рогі, скачы з разгойданага цягніка, ламей шию, перарэзай гарляк, засілай пятуло - канчай самагубством...

Дык ці-ж даіва, што дрыжачы ў бязупынным жаху "родзіны" і насыржанна ганяныя "души" лёгка й з адрхланым знаходзяць сабе сковішчы й прыпынішчы ў прынадна разыменчаных па субочках розных меншых пастках і пастачках, што так ласкава-гасцінна запрашваюць адпачыць, прытуліцца, прыхавацца пад "бясьпечнымі" шыльдамі "вернае еліянткі Польшчы" ці менш прэтэнцыёных, больш сарамлівых /але з большай "заднай думкай"/ псаўдонімаў "штатэнлёсаў", "адарыдаў", "грэка-ортадоксаў" і г.д. і д.г.п.

І як дзівосна ў гэтым эксцэнтрычным танцы лаўбы й ганібы "смешалісь в кучу кони, лоды". Адvezчныя крылічы-беларусы, запісаны "рдзённымі полякамі" спад Лодзі й Чанстаховы, перапісаныя на-вес із праваслаўя ў католіцтва, часом прыпісаныя /які бясьпечны схов/?/ гж да "Вялікай Украіны" ці ўтісаныя праста паструсяўскую паутыкаўшы бедныя галовы ў помінальныя сінодыкі "праваслаўных абычынаў" ісцінна-насталінных выкапняў "першае эміграцыі".../. І з другога боку - чысыцоткія расейцы-маскалі, тамбоўцы й туликі, якія божанца-бывацца ў грудзі, што яны... "тоже белорусы", адvezку беларусы, хоць, праўда, можа ня гэтыя... не "шавіністы" і напаўна не "фальсты", але ў кожным разе - "також незалежнікі"/чулі звон.../.

На ўлесь гэты валікі балаган і кірмаш народаў, які кіпіць сяныня ў лягерах Д.П. і пераліваецца на бязумоўна залежныя ад іх похваллягічна-лісінныя копы "праўдак" - гэтага найглыбейшага скобу

студэнткіх лічоў, можна было б з усыпенка пазіраць праста як на пачатковую камадарскую гульню, ці прынамен трагікамедыю, зъялу вузка часовую, мінучую, вывяжанца неяк тая ці іншая, больш або менш шчасльная развязка, ападзе заслоня, і па ўсім. Акторы з мусу й няшчасльца ре спрануцца й разгрывіруюцца, стануцца зноў звычайнімі людзьмі, успомніць, "хто яны, чые сяны, якіх бацькоў", вернуцца да сіх і х кутоў, ходзь і на чумыне, а то "быхаюць-жа і вельмі шчаслыўны развязкі" — і на Бецаўкаўшчыне, вызваленае з путаў страдное "родзіны".

Што гэтак і можа быць, а навет і будзе з тымі тулякамі й томбоўцамі — аб гэтым можна й не галовіцца. Яны вернуцца да сваіх, ды іх на праста, а згулкуньш паграбную для гэтых сваіх, а паскудную й шкодную для нас ролю. Што ж да нашых людзей, да крызвічоў беларусаў, дык зусім німа найменшае паунасці ў такім ідылічным канцы. Во ў наўмы юнцы ёся гэтая зыбда зусім не ад сяных, і таду ўжо зусім не часовая, а значыцца й не такая ўжо мінучая. Во ў наўных гісторычных абставінах — гэта ані не камедыя ці трагікамедыя, а ўжо ін першы, дык долёжэ яшчэ не споні акт вялікае нацыянальнае трагедыі. І ўдзельнікамі яе — зусім не акторы з мусу ці сабе й з паклікання, а спрытна хітрыя лаўцы й загонятвыя з аднаго боку, ды ўсём тын-і няшчасцям "беларускіх душ" — з другога. Таму тут ёсьць над чым спыніць і задумашца, перадумашца яшчэ раз старыя наручкі мінуўшчыны і раздумашца разобрацца ў складаных абставінах сучаснасці і перспектівах будучыні.

Ведама ўсім, што ад саміх сваіх начаткаў наш сыведамы нацыянальны рух бе ёнца ў вузкай цясніне, ях між Сілій і Харыбдай, між дзьвінама сымдротна-варожымі яму захопніцкімі сіламі — вялікапольскай "мадэрнавасцяй" і вялікарасейскім "вялікадзяржаўніцтвам". Ведама й тое, што гэтыя сілы спарадзілі і ўкаранилі ў нашым грамадзянстве дзыбе ўзаемна-супраціўныи "арыентацыі", што ўзесь час разрываюць цікнучы нашых людзей у дра бакі. "Беларус усходній арыентацыі", "беларус заходній арыентацыі", або яшчэ дакладней — "расейскай, польскай арыентацыі" — гэтыя азначэнні й навет самаазначэнні байдай ад самага ад начатку і аж дагэтуль можць якнайшырэй звярот у нашым нацыянальным руху.

Гэтае, як яго ўжо добра ахрысьцілі ў нас, "арыентыцтва" і становіць сабою аснову тae налае вялікае нацыянальнае трагедыі, якая сяняня ў спадычна-спрэчльных абставінах эміграцыі, рапатрыцы і іншых "ацінк" дзе на сваіх перафёрыі геную новую зъялу простирае ў масавага /наўдачу ці часовага.../ перажінчыцца ў чужыя і варожыя лягеры, а ў сваім цэнтры зреджае на менш небяспечны ходы, скіраваныя для ўдару простира ў серца рупліза перахоўванае ѹ сяняня магчымае да перахадзіць толькі тут, на чумыне, нацыянальнае незалежніцтва ідэі. Гэту, каб усьвядміць сабе да канца ўзесь санс і ўсе памеры нацыянальнае небяспекі сяньняшняга дні, а таксама абу-моўлены гэтым нашым задачам, трэба яшчэ раз успомніць і празаналізаць найгоры цэлую аяву "арыентыцтва" наслугу, разгадаўшца добра ў сэльскіх польскіх постадняў адречных нашых Сілій і Харыбді, раз раз ацаніць і пераацаніць іхнью пагрозу ѹ небяспеку. Гэтую задачу й старыць сабе наш першы ліст з аднаго лягера Д.П., у якім як раз усе выні "арыентыцтва" даді сябе ацукі толькі дзяліва і яскраза.

Психалігічне карэнныне "арыентація" абумоулене спадчынаю векавое няволі нашага народу, перажыткамі ўзгадаванаю ёю навольніцкае пошкікі ў пеўных пластох гэтага народу. Гэта ѹ становіць той асноўны психалігічны грунт, на які абапіраючы ўсе ворагі Беларусі, імкнучыся сваёй дзеянасьцю як мага выклікаць, жыць і падтрымліваць скіраваныя ў іхні бок пасобныи "арыентаты". Гэтак ворагавая дзеянасьць і становіць сабой асноўную вызначальную прычину арнентацыі, якое з гэтага боку можна харектарызаць, як вынужленыне ворожага Беларусі інтрыганцтва. І запраўды, заўсёды нітэчка кожны "арыентаты", незалежна ад таго, ці ведаюць аб гэтым і ці ўсьведамляюць гэтага ўйня носьбіты, нязменна вядзе да інтрыгі таго ці іншага ворагавага боку. Надзвычай харектарна, пры гэтым, што кожны ворагаў бок заўсёды імкнецца выкрыць усе тое, што проңстаць ягонай арнентацыі, як інтрыгу процілежнага боку ці баку, ня спыняючыся часта ѹ перад тым, каб старацца представіць такой інтрыгай і ўдзесь самастойны беларускі рух. Гэтак, на пачаткавай пары нашага адраджэння разейцы заўсёды імкнуліся "давесыці", быццам-бы яно - толькі "польская інтрыга". Сыледам тым палякі, пачынаючы ад часоў нямецкай акупацыі 1915-18 г.г. і пазней усяляк намагаліся пераканць сьвет і людзей; што беларушчына - толькі "расейская" /пазней "балашоўская"/ "інтрыга". Зразумела, што пры гэтым ворагавая пропаганда, асабліва сукрытая, ня скупілася акі на салодкія обяцацкі сваім прыхільнікам, ані на запалохваныні неслухам.

Асноўны аргумент, зъ якім, ці атрымліваючы яго з рук гэтага ворагавае пропаганды, ці адабываючы зъ нетраў сваёй нявольніцкай пошкікі, выступаючы ўсе "арыентація", становіць быццам-бы немагчымасць зусім самастойнага існаванья Беларусі. Зынічныя крытыцы гэтага "аргументу" шмат прысьвечана як у нашай публіцыстыцы, так і науцы, каб была патрэба тут спыняцца над гэтым і паўтараць асноўныя положэнні, зъ якіх выходзіць гэтая крытіка. Можна толькі пацікалаваць, што некаторыя працы гэтага роду, як, скажам, ведамы "Асновы дзяржаўнасці Беларусі" праф. М. Даўнар-Запольскага і асабліва фундамэнтальныя дасыледваныні пачонага-экансамістага Г. Гарэцкага аб народным прыбытку Беларусі, даўно разшыліся і сталіся бібліяграфічнымі рэдкасцямі, асабліва ў нас на эміграцыі. Траба толькі пашкадаваць, што не пабачылі і не пабачаць ужо съвету грунтавыя дасыледваныні нашых экансамістых, якія на аснове аналізаў быдžетаў БССР, пераканальна даводзілі, што навет куртатая Савецкая Беларусь, пачынаючы яшчэ ад таго часу, калі яна зусім ліпела шасьціпаветавай, і на ўсім працягу свайго існаванья ня толькі была зусім самастарчальнай, але яшчэ і давала лады прыбытак Маскве, якая, хаваючы гэты факт ад грамадзянасці, нечылічку чаштаку гэтага-ж прыбытку "шчодрай рухой" варочала назад пад выгледам быццам-бы "даўцаці", "братняе дадамогі" ад "цэнтру" нечыстарчальнай, беднай, адсталай ускраіне. Аўтары гэтых працуў разам зъ імі бясьвільна зыніклі ў нетрах усепіхральнага НКВД.

Існасьць "арыентаты", ведама, палягасе на тым, што выхадзячы з свайго-асноўнага "аргументу", "арыентація" імкнуцца далей

угрунтаць ажэйную, быцам-бы, магчымую асноўну існаваныя Беларусі толькі ў больш ці менш цеснай лічнасці з адным зь ёйных суседзей, якія ўжо застамонстравалі сваё самастойнае бытъдзе і ў старой і ў новай партыі гісторыі, залодачы і самой Беларусі. Таму і небяспечнасць таго ці іншага "арыентацкага" кірунку мусіць вымірацца не красамоўнасцю ці энэргічнасцю "аргумэнтацыі", як тае асноўнае агульнае, адмоўнае, так і гэтае дадаткове, на карысць ягонага прынцыпальнаства цэнтру, а найперш небяспечнасцю сілы, якая стаіць за рэальным цэнтрам. І з гэтага гледзішча трэба старанна ўважаць і расціць камп'юнтарную і дзейную сініню сярод нашага грамадзянства "арыентацыю".

Зразумела, што ў прынцыпе абедзве найболыш дзейны ў нас сінія "арыентацыі" - і польская і расейская, як із фактчнага, гэтак і з тактычнага боку мусіць быць прызнаныя за чиста роўнаварасцныя. "Абое рабое" - гэту прыказку даводзіцца ўсімінаць кожны раз, калі гавораць аб двух найбольшых нашых суседях, ды і яшчэ працуць часамі вывесыці нейкую розыніцу на карысць таго ці іншага з'яў.

Преуда, ад першага погляду "расейская арыентацыя" можа здацца небяспечнейшай. Непамерна большая колькасць магчымасці цікаву на баку Pacei /як матарыяльныя, гэтак і людскія/, даўжэйшая /а для большыні тэртыорні - і сязяжэйшая/ традыцыя расейскае няволі і тагу му яшчэ большая цяжкасць для прасякнутых няволыніцай психікай душаў рассташа зь ёю, сяньняшняя тоесамасць Pacei і расейшчыны з большавізмом, "адзінаверная" Pacei праваслаўная большыня нашага народу, большая блізіння ягонае мовы да расейскай, як да польскай і шмат іншых, драбнейшых акалічнасцяў - усё гэта, бяспречна, дзе перакональны образ перадумоваў для большасці небяспечнасці расейской "ориентацыі". Аднак, калі разабраць яго пазодлі асобных частак, дык лёгка прыйсьці да виснову, што бадай кожнай зь іх на польскім баку можа процістаяць на менш пазахная вялічыня. Так, да колькаснае перазагі з расейскага боку зусім можа дараўнавацца, скажыбы, якісны момент у палякоў - большая / у працэнтавым даценінені / інтэлігэнтнасць, большая нацыяналістычнасць і скансалідацінасць гэтай інтэлігэнцыі, асабліва ў дзеяйні навонкі ў крытычны мамэнт наці, бліскучасе і традыцыйнае майструство "езуіцкае" палітыкі як у руках інтэлігэнцыі, так і, асабліва, нацыяналістычна-фанатичных ксандзоў зь вялікім упітвам на масу і ўменьнем хутка здабываць яе, ды шмат чаго драбнейшага. Што да працяжнасці і съвежасці традыцій, дык і тут паляжэнне выраўноўваецца дзеяйніем розных іншых акалічнасцяў: для жыхарства Захадніх Беларусі, афручанае ўжо цяжкім часамі вайны і папярэдняга ім крывавага большавіцкага "восседління", пару былое Польшчы часам пачынае набываць перабнасць ледзь но "златое пары", а для жыхароў Беларусі Усходніх - яшчэ вайскрайшы ѹ цяжкім перажываныні і вайны і большавізму пры бліжэйшай недазненнасці на сябе польскага панаваньня ды прасяканыні таго ідеалізацыі яго з Захаду - тэксама могуць прычыніцца да разгляданыя Польшчы прынамсі як "меншага ала". Тоесамасць расейшчыны з большавізмом ці не перакрываеца яшчэ сяньняшній, прынамсі

нападавіку, зыя занесцею ідэі Польшчы з тым самым бальшавізмам, так і, з другога боку, тэю спекуляцый на "Польшчы - ворнай аліянцы", "неспачанай даўжніцы аліянтаў", што лёгка прысягае надзеі шмат якіх палітычных наўнякоў. Навет праваслаўная "адзіназернасць" з Маскою - моіна порушаенца наўнасцю дагэка немаладічнай катэгоріі ўзгадаваных бытой Польшчы "праваслаўных наўнякоў", якія час та сяньня даюць цікавы тып носьбіта "польскай" арыентацыі - тып, казаў той, "съведамага заходніка", "заходнія арыентацыі" якога бы вад даходаіць аж да арнонтагі на ўзнаўленнне, а то й вечнасць ганебнае памірі Рыскае мяжы... Усе гэтыя меркаваны пераканальна съцвярджаюць, што навет асновы для небяспечнасці ў расейскай і польскай "арыентацыі" на сяньня байдз зусім роўныя, і тому навет якое-небудзь аддаваннне перагагі аднай зь іх ужо можна кваліфікаўваць, як першую выніку гэтае-ж "арыентацыі".

У тэй самай роўніцы трэба разглядаць і спробу некаторых дифэрэнцираваць пытаныне аб небяспечнасці асноўных "арыентацыі" пасодлі тэрыторыяльнага принципу, прычым, цікава, спатыкаюць два проста прынцыпія погляды: тымчасам, як адны ўказаюць "польскую арыентацыю" за галоўную небяспеку для жыхароў бытой Захоўскай Беларусі, а для "заходнікаў" - расейскую, другія выказваюцца якраз наадварот. Варта толькі прадумашы яшчэ раз усю пасыльнасць тыхай пададзеных разважаньняў, каб і бяз новых доказаў зрабілася яснай уся бязгрутоўнасць і тагоама магчымая "арыентацыя" абодвух поглядаў.

Гэтак із чиста прынцыпіялага ў агульнага гледзінча і на сяньня абедзве нашія гістарычныя небяспекі - і польская Сініця і расейская Харыбда выглядаюць зусім аднолькава грознымі. І тому абавязак кожнага съведамага ў ічырага беларуса, белоруса-нацыоналіста, асабліва ў сяйнішнім пераходным часе - публічна выкрайваць конкретныя ўсілякага роду ўхарактару "арыентацыі" - ад глыбока сукрытых да настрылівых, преста бязвочлівых і нахабных.

Адноці пасільную даніну гэтаму аб'язку ад сябе мы ў постараемся ў наступных нарадах лістах.

НЕМА РОДУ ВІЗ ВЫРАДУ

Ужо ад даўжайшага часу паўная групка людзей, што чуеща
тим іш іншым спосабам абіджанай і пакрывацанай /пэўне-ж не бяз
пачыні/ беларускім грамадзкім актыкам, із хвараблівым фанатыз-
мем, годным куды легкай спрады, стараеща весьці сярод нашага гра-
мадзянства ўсякую дэстроўкайную работу з шантажамі і правакацыямі
запоміна. У слаёй хворай фантазіі ствараючы гэтых людзей нязлічонае
мноства высакіх з пальца закідаў і абвінавачанняў пад адрасам
сваіх праціўнікаў, паслугоўваша цэльм арсеналам іноныкушніку, на-
шэнтывакіх ім кожнаму стречнаму палітрачнаму. А ўсе гэта старанна
разылічана на дыскредытаваю сваіх праціўнікаў, як і на параліжа-
ваныне ўсякой конкретнай і так патребнай сяньня грамадзкай рабо-
ты сярод нашае эміграцыі.

На дзеянасьць гэтых людзей мы дасюль не звырталі нічогае
увагі, уважаючы, што кожны хоць трохі шануе сябе чалавек не
памінен реагаваць на ўсякую заругоўленую ляяню і даказываць, што
белае мя ёсьць чорнае, а чорнае - мя белае. Не звырталі-б мы
на гэта нічогае увагі і сяньня, калі-б мя стелася ясны, што гэтая
групка людзей ахвотна збліжалася з добра ведамымі ў нас руса-
філамі і пашла разам з імі на службу расейскаму дыэрсыі з пад
знаку "единой и неделимой", якая, як ведама, апошнім часам знач-
на засыпівалася і дэйць паўне-ж не на карысць беларускіх
спрады. Інсціраваная і інторчтаваная расейскімі дзеяйнікамі, гэ-
тая групка стараецца ў першую чаргу ўзагнаць клін у вадайню бе-
ларускую сям'ю, каб выклікаць сярод нас разъбіццё, узаемную грызь-
ню, пачуцьце менавісці і надаверу. Гэтак работіся і робяцца нама-
ганнымі падзяліць усіх беларусаў на "ўсходнікаў" і "захаднікаў", на
жителікоў і праваслаўных, і напасылдзяк на г.зв. "народныя мысы"
і інтэлігенцыю. Захадніца нахет аж такія мудрагі, якія даказ-
ваюць, што інтэлігенцыя ўжо осла па сабе ёсьць наагул начым прас-
тупным, лінім і непатрабным для народу, які мя толькі можа, але
нахет памінен бесь яе абысіціся. Прыйходзіцца толькі дзівіцца,
чому тады зутры гэтых дзівосных наследаў на інтэлігенцию сваіх
собсکіх дачеў пасылаюць у сярэднія і вышэйшыя школы, дзе яны сі-
люю фактаў станутца інтэлігентамі?

Другім вельмі паказальным момантам сярод гэтае групкі ёсьць
тое, што яна, як чорт крыса, унікае ўсякое конкретнае, пазытыўнае
грамадзкае працы, агресічуючыся толькі і выключна да дзеянасьці
негатыўнай. Калі між іншым на працягу некалькіх апошніх месяцоў
праводзяілася беларускім грамадзкім актыкам аждушеная акцыя па вы-
дзяленню беларусаў з чужих лягероў і стварэнню собскіх нацыяналь-
ных лягероў, то спасярод гэтых людзей літаральна ніхто не захацеў
уціць удзелу ў гэтай працы, хоць работіся ім неаднакратныя пра-
межы і просьбы. Гэта яшчэ адзін доказ, іхнай вернай службы таму,
каму яхня-колечы беларуская пазытыўная работа ёсьць сольно ў воку.
Бо калі-б мы і яны змаганыне і дзелянгічнае, як аб гэтых любаць

зяўляць, і калі-б дзеінасць іхных ідэалагічных працуішку выправалася ім неападобнай іп фальшы, ну дык нічога не магло-б быць прасцейшага, як самм узіцца за працу, каб надаць ей апіядны і правільны кірунок. Як гэта не парадаксальна, але гэті людзі разбіжалісь паводле прынцыпу, што калі настгул нічога не рабінъ, дык раза ёсьць добра, колі-ж яшчэ разбураць і зблёусаць усе тое, што рабінъ некшта другі, то гэта праста горойства, а калі ахвярна ў бевінтересуна адліца грамадзакай працы, - ну, то гэта ужо значыцца.

Калі ўся гэтая сывядомая подрыўная работа і ня ведаючая меры дэмагогіі аказваліся мала эфектуімы для таго, каб разьбіць і спаралізаваць тую грамадзакую і палітычную беларускую работу, якая рэдзеца націм грамадзянствам як сярод беларусаў, тады і на працю міжнародным, то гэтыя людзі хлопіліся найболышіх і атічных метадаў - даносаў і правакацій. Пачалося ад ведамага многім правакаційнага верна "Крыўі", які быў распаўсюджаны ў форме абоннага лістка, укладыванага ў часапіс "Зыўняць зямні сьветай Сафіі", аж курсуючай з рук у рукі рукапіснай брошуры аж на 183 башэні маўлювага пісмена, каб дайсыці да конкретных і непасрэдных падцільных даносаў як на паасобных людзей, так і на цэлым грамадзакім групам. Інэхось гэтыя апошнія факты прымушаюць нас забраць голас у гэтай спробе, каб выясняніць чию ситуацію і ў час перасыяргачы грамадзянства перад тымі падцільнымі сечамі, якія скраплены рукамі гетае групкі людзей застаўляюць на яго нашын ворагі.

Галаслюнна змагацца з кім-небудзь ці з чым-небудзь немагчыма. Треба знайсці найкія матылы змаганьня і найкія болыш менш конкретныя закіды, якія можна было-б паставіць у абзіназачаныне. Калі-ж іх у сапраўднасці німа, ну дык трэба стварыць іх у сваім будынку выобразленыні і пераканаць другіх аб іхнім існаваньні. А што ўсе гэтыя закіды, стаўленны нам, ёсьць выссанымі з польца або ў настлешнім выпадку зъюльяцца звычайным перавараочысніком ката дагары изгамі, паказваюць наступнія нашыя выясненны. І так:

народу /

Нам закідаюць I: Мы зъюльямеся ворагамі беларускага, у дрэве чаго назець віракіліся сладунага беларускага імні "Беларус" і заснілі яго іменем піліменнем "Крыўі" і гэтым самым "скрыўі" беларускую ідею і запрадліся польскай інтрэзе.

Мы выясняем: Калі-б прыкладам ужытваныне нашага нацыянальнага назову "Крыўі" узагаўды было нечым змененым, дык у найгоршым выпадку гэты закід быў-бы не па адраду. Во далёка ня ўсе, каму гэты закід ставіцца, ужытваць слова "Крыўі" замесці "Веларус". Вымоўні гэтага доказам можа быць часапіс "Рух", у каторым слова "Крыўі" было ўжытася ня болей, чымсыці ў выдаеццах заходніх працуішку гэтага слова /прыкладам у часапісе "Вышыня"/. Што дзіцчыцца ўжытванія таго ці іншага нашага нацыянальнага імяні, то, як ведома, ня можа быць ды ў німа ніскага прымусу, а кожны паступае паводле свайго собскага пагледу і сваей доброй волі.

Паколькі аднак слова "Крыўі", "Крыўія", якім называлася адно з найболышіх сладуніх беларускіх піліменаў і якім мярэцка ў старыну /X-XIII век/ называўся і ўвесь беларускі народ, усякія нясумленныя

людаі ў сваій бесегранічнай дамагогіі стараюцца прадстаўіць у сіяты-
ле пагардлівым і абразыльным, то мусім у некалькіх словах выясняць
тут гэтае пытаныне. Вось-жо ўводжаныне і папулярызацыя некаторымі
асобамі налага нацыянальнага імяні "Крышталь" не азбука-цица выдумкай
некаторых адзінак на эміграцыі, але мае ў нас сваі барагую трады-
цыю. Як было сказана, у перыяд ад IX да XIII веку часта яно было
іменем агульнабеларускім і ўжывалася ў дачыненіі да ўсяго нашага
народу. Пазынай пачынаючы з XIX в. яно аж да сяныншчых дзён ужы-
ваецца раз часцей, раз радзей побач і з іменем "Беларусь" у дачы-
неніі да ўсяго беларускага народа. Цікава таксама адзначыць, што
гэтым-жо іменем называецца нас латыші і эстонцы аж да сяныншчых
дзён. При гэтым папулярызацыя імяні "Крышталь" зусім ня мае на маце
выкіданыня з нашага лексыкону імяні "Беларус", якога з гледзішча
на ягоную традыцыю і пашыранасцьць немагчыма выкінуць і ніхто гэтага
рабіць но азбіраеца. Ходзіць толькі аб ужываныне падвойнае намен-
клятуры нашага нацыянальнага назову, як гэта ёсьць прыкладам у ан-
гельшчы /ангелец і брытанец/, у персау /перс і іранец/, у швайца-
рэу /швайцар і гальвэт/ і ў многіх іншых народаў. Ніводная бела-
руская арганізацыя, ніводная зарганізаваная група людзей не нама-
галася і не намагаецца прымусова прыціваць назову "Крышталь", але каж-
ны паступае паводзя собскага пагляду. Калі-ж у афіцыйных назовах
некаторых беларускіх арганізацыяў ужываецца слова "крышталь" ці
ўводзіца падвойная наменклятура /"Беларускі /Крышталь/ Цэнтраль-
ны Дзяламаговы Камітэт", "Беларускі /Крышталь/ Літаратурна-Мастац-
кі Фронт", часопіс "Крышталь Светач", Крышталькае Науковае Тава-
риства "Веда"/, дык выключна зроблена гэта на аснове пастановы
агульной большасці сяброў дадзеных арганізацыяў.

Людзі, што папулярызуе назову "Крышталь", робяць гэта /і зу-
сім правільна/ дзеля тай простай прычыны, што другі і болып дасюль
пашыраны наш нацыянальны назову "Беларус" з'яўляеца з гледзішча
пашырнага ў многіх выпадках неадпаведным, таксама як неадпавед-
нем бы нацыянальны назову нашых паўдзеных суседзяў "Маларос", які
зусім правільна і разумна бы імі заменены назовам "Украінец".
Назову "Беларус" хітра выкарнётоўваеца расейскімі павіністымі для
паказаныня, што мы "тако русские", што і яны, тия-ж самы "русы",
толькі "белыя". З гэтае-ж самае прычыны гэты назову дэзарыентуе і
чужынцау, асабліва англо-амэрыканцау, якіх часта нізкія могучыя нас
адрозніць ад расейцаў і няраджа за такіх уважаюць.

У ханцы канцоў можна не згадвацца з назовам "Крышталь", можна
супраць яго выступаць, як і можна дыскутуваць аб тым, ці яго ўзо-
джаныне з тактычнага гледзішча ёсьць сяныня метаэгоднае, ці не.
Але ў гэтай паважнай спрадэ павінна вясыціся тоўшкі паважная, ре-
човая дыскусія, а не завугольная лаянка. Роблены нам закід з пры-
чыны ўжываныня некаторымі асобамі назову "Крышталь" адказвае такім
спосабам зведамі беларускай прыказы: "Хочыг сабаку ўдарыць, дык
кій заўсёды знайдзеш".

Нам закінчыць 2: Ми зъяўляйміся палінаўламі і цяпер і ў мінусыці. Вядзём скрытую палінаўльскую работу, доказам чаго зъяўляючы тое, што мы часта выступаем супраць русаўльства, як і супраць русаўкатарапскай палітыкі і царской і сталінаўской Рэсей.

Мы віносім: Тут сапраўдні пытка вылосала зь мяшка. Людзі, аб якіх тут мова, ннагул не могуць сабе выбразіць, каб можна было суд'бена гаварыць аб незалежнай ані ад Рэсей зі ад Польшчы беларускай праблеме. У сваій русаўкатарапской зачятасыці яны узахођаюць, што калі выступаць супраць Польшчу, ну дык гэта ў перадку і такоё выступленне можа быць беларускім. Але калі, барані Божа, выступаць супраць Рэсей, дык гэта ўжо злачнства і палінаўльства. Гэтак самі польскія шавіністы перад гэтаю зайнену ўсякае беларускае выступленне ў габероне перад польскім наступам любілі называць русаўльствам, а навет саветаўльствам. Гэта якраз выпрабаваны ўжо спосаб заганяння нас "у палікі" або "у расейцы", тэрнаваны да нас на працягу ўсяго нашага нацыянальнага адраджэння, аб якім гаворыць яшчэ Багушэвіч у сваім землямі вершы "Хресьбіны Міцюка", а якія поранілі сабе ў спадчыно-і сяньня розні чорнасоцэнныя падгалоскі, хадзя-бы і беларускага паходжання.

Існуе становішча ў гэтай справе вельмі простасё й яснае: мы змагаліся, змагаемся і будзем змагацца з усякімі спробамі як русаўкатарапскі, так і палінізаціі, мы супраць захопніцкай палітыкі як расейской, так і польскай, якая накіравана супраць нацыянальных інтерэсаў і імкненняў беларускага народу. І наадварот — мы ў кожную хвіліну гатовы пайсьці на найбольш цеснае супрацоўніцтва з усімі тымі расейцамі і палікамі, якія вызбудуцца захопніцкіх імкненняў і признаюць за намі ўсё наше нацыянальнае права. Што якраз сяньня мы асабліва часта дамаскуем расейскі бальшавізм і паказвам яго сапраўднае расейскае імперыялістичнае сбітча, ягоны вялікарасейскі нацыяналізм, асабліва пасыядоўнае прадаўгашнє ім русаўкатарапскага палітикі, дык робім гэта ў імя прауды і дзоля нашай нацыянальнай самаабароны. Гэта самое якраз робяць сяньня заходнія дэмакраты, асабліва англо-амэрыканцы, якія добра зразумелі, што пад бальшавіцкую маскою стараяна хаваецца "Весь зъмест расейскага імперыялізму. Дык можа тады і англо-амэриканцы зъяўляюцца палінаўламі?

Нам закінчыць 3: Беларускі шавінізм, які быццам вядзе на толькі да пасланнія "добраусодзкіх" адносінаў з расейцамі, але таксама ўводзіць шкодны фэрмент сярод саміх беларусаў /хіба "Беларуссость"?

Мы віносім: Шавінізмам коратка называе пагляд, што адна нацыя зъяўляецца лепшай і вышэйшай за іншыя і на гэтай падставе быццам мае на толькі права, але і абязядае да наступу супраць іншай слабейшых. Мы-ж і на думаем навот пасягніць на інтэрэсы расейскага ці якога-небудзь іншага народа, накіроць яму сваій мопы,

культуры, ці звагул у імя сваї "вінчаласыці" неката беларусызаць. Ня думалі і ня думалі рабіць гэтага, бо хватас нам праці, каб бара-ніцам перад чужим наступам супраць напага народу. І назірчайна пэр-штднай, разгічанай на дэвашчэнтакую иссыядомых людзей дымогій-бесьць назірць напінікам усюку прыродную самабаронку перад чужой, у даценім відціку расейскай дынэрскай супраць беларусаў з мэтай іх русіфікацыі. У дачиненіі да нас но саб напінізмо можа быць мо-ва, але аб смітай і народ золымі слабай самабароне перад чужымі штднікамі, як расейскім, так і польскім, якія ў іміт быццам вішэй-шысці гарадж народу ўважаюць слабе за пакліканых історый напініць нам сваю мозу, культуру, слаю національнасць, ка' у вініку гэтага зусіц нас працікніць, як націю. Ці можа мы змушаем расейцаў або палікаў галаваць іх сабою паделаруску або запісваць беларусам, назет хоць-бы тых расейцаў ці палікаў, што жывуць у беларускіх ля-герех? Хоць прыкае й наудачнае, але начоткае задніне тых людзей, што ў імі існаваныи собою народу бароніца перад чужым і варо-жым напінізмам. Але як-же подзенская ролі тых беларускіх вырадкаў, што звычайно на службе чужога напінізму.

Нам західніцца 4: Вязбоніцца і варожі виступленыі супраць праваслаўнасці радлігі. Калі-ж гэты заход сковаўся за слабы, то апо-нім часам буд-бы узмоўнены націрава і налова рассяянімі чуткамі, што быццам мы, хоць і вязбожнікі, але хочм' усіх праваслаўных на-звярнуць на вініку або й прости на каталіцтва.

Мі вінсентісі: Уважамі і ўзахом релігію за вельмі важны і пазытыўны дэйнік у грамадскім жыцці народу і дэйні гэтага адно-сімся да релігіі і релігійных пацурццаў беларускага грамадзянства з найбліжэйшай пашанай.

Аднак мы здзіцца супраць вікарністуўдання релігіі ў якасьці арукжа чужой і варожай нам палітыкі. Гэтак на працягу цэлых вя-коў царскі ўрад при помочні праваслаўніх нёс нам русіфікацыю /гэтасе самое рабіць ціпер і Сталін/, а палікі при помочні каталіцтва - поз-лянізацыю. Гэта прынесла вялікую шкоду національным інтерэсам беларускага народу, мы й самі релігія даяхуць цэтamu многа страті-ла на сябе павазе і аўтарытэце і пакінула вініку масу людзей у кірунку блэбожніцца або сектанстві. Стыні-ж факт уліцыці Япіска-папу Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальтай Царкви ў Расейскую Зару-бежную Праваслаўную Царкву бесьць ня чым іншым, як пераходам гэтага япіскапату на позіцыі "единай и неделимой" супраць золі і супраць національных іміджынных беларускіх праваслаўных вернікаў. Таксама спробы гэтага япіскапату організаваць выезд беларусаў ў Німеччи-ни на прынцыпе релігійных абітчынаў і прад кіраўніцтвам расейскіх органаў бесьць простым віхованінскім інструментам гэтых алюніх з мэтай разъбіцца беларускага адукаціза і пакінчэння патрэбнага вантангенту работніцкай масы для расейскай інтэлігенцыі. У духу ж штднікі для нас расейской палітыкі буді і такія виступленыі нека-торых япіскапаў: гэтак аднін зь іх у свой час у Рэдзенбургу ў цар-кунскай пропаведзі заслугі Сталіна з пречыні бытнаныя ім беларусаў

каталіцкага веравленаным у Польшчы падносіў да вынікі гаслугаў для царкви Канстанціна-Віліхата. Другі зь іх у сраёй юбілейнай пропаведзі ў Вісбадене, у пропаведзі расейскай /а газоранай да беларусаў/, заклікаў беларускіх высяленцаў, каб хын шлі ў расейскія літгеры ў той час, як праводзілася кампанія за выдзяленыне беларусаў з тундры лягеру ў свае беларускія лягеры.

Япіскапаты літоўскі, польскі, украінскі і іншыя сваімі аўтарытэтнымі вночупленымі перад амвоніакімі і аягельскімі фладамі зрабілі вялікую работу для спрэчні сваіх народу і сваіх высяленцаў. А бывшы беларускі япіскапат, паміма навет неаднократных просьбаў і зваротаў да яго беларускага грамадзянства, навет і не адазваўся ў спрэчні беларускіх высяленцаў, тлумачачыся тым, што ён ня мора займацца палітікай. А чаму-ж тады гэты япіскапат стаўся паслухміным аружжам шкоднікі для беларусаў расейскай палітыкі і, жируючы на рэлігійных пачуцьцях беларускага народу, выкарстоўвае рэлігію ў якасці прыманкі перад хітрым застаўленай на беларусаў расейскай пасткай? Гэта спрэчні так белочыні і так шкодныя ня толькі для беларускай нацыянальнай спрэчні, але ў роунай меры і для рэлігійнага жыцця беларускага народу, што маўчаць аб гэтым ня можна. І не бязбожніцтва наше інтэлігенцыі выяўляецца ў тым, калі яна выступае супраць шкоднай беларускаму народу палітыкі япіскапату і паўнае часткі съюзерства, але вялікая ле рутілізацьць аб лепшай долі беларускага народу і аб дабры самой рэлігіі.

Нам закідаюць 5: Мы аднішні ад практичных і рэальных патрэбаў беларускіх высяленцаў, адфразіміся ад масаў, а сталі на грунт абстракцыйнай і нікомі непатрабнай прынцыповасці. Гэтыя закідзі міх іншым інтерпрэтуюць яны наступнымі канкрэтнымі фактамі: беларускія масы рэлігійныя і ў 90% пойдуть за япіскапатам, хоць ён і падпірас русіфікацыйную палітыку, ну дык і вы за ім ідзеце. Беларускія масы хоцьць як найхутчэй выехаць з Нямеччыны і пададуть пры першай лепшай магчымасці, хоць-бы і пад чулай расейскай апекай, ну дык і вы пагадзіцеся з гэтым фактам. Адным словам: выкінце з галавы ўсякія высокія нацыянальныя прынцыпы, бо маса іх не разумее і не патрабуе.

Мы выясняем: Ведаем гэтую апартуністычную дэмагогію, якой паслугоўваліся ўзвесь час зорожы агенты розных колераў у дачыненьні да беларускіх масаў. Яна была і ёсьць тым танным сродкам, пры помочы якога многа-жто імкнуўся абаламуціць беларускі народ, представіць яго цёмным, пазбаўленым усякіх вышэйшых імкненін, каб гэтым самім забіць у ім пачуцьцё нацыянальнай і чалавечай годнасці, а разбудзіць у ім камплекс ніжэйшасці і іграць на яго матарыяльных і пузка практичных інстынктах. У сценаўднасці гэтая беларуская маса не такая ўжо цёмная і сапсутая. А калі чаго-небудзь не разумео, дык штое-ж ёсьць інтэлігенцыя, што выйшла з гэтага масы і з'яўляецца яе арганічнай часткай, а ня нечым ей чужім і непатрабным, як хоцьць гэта сяняня прадставіць яе напрочыння алякуну. Гэтая інтэлігенцыя пасіна дамагачы масе, выяснянць ей запраўд-

мае палаженьне, а не заганяць яе ў чужі і зоркі сці, як гэта робіце вы.

Што ж тэхніца гэтай быцам нерэальнай прынцыпю вясыці, якую стварыць нам у абвінавачаныне, дык спраўа выглядае вось як: калі сяньня на Бацькаўшчыне ўсякія вынужленыя нацыянальных імкненій народу здушыны начуваным тэрорам НКВД, дык цагое ўсыды міграціі, каб іх хоць на чужыне прадаўжала і маніфэставала перад съвестам. Гэта якраз палубы наш абавязак і заданыне перад гісторыяй, каб хоць тут падтрымачь і не даць загінуць тым вялікім вызвольным ідэям, за якія змагаўся і змагаецца ўесь народ. Калі ж гэтая ідэя ў сілу запанаваныя грубой фізічнай сілы на Бацькаўшчыне сяньня нерэальнія, дык реальнымі яны будуть заўтра. Гэтак прыкладам нерэальнім быў у 1918 годзе акт 25 сакавіка і меў таксама сваіх праціўнікаў з боку рознага роду апартуністычных тупалобаў і запрашальных агентаў варожым сілам. Аднак гісторыя даказала, што акт 25 сакавіка, хоць нерэальны ў той час, але як-ва быў патрабовы для будучых пакаленій нашага народа. Сяньня мы ўсе апіраемся на гэтый актэ ў сваім вызвольна-нацыянальнім змаганыні. Сяньня гэты акт, авесені німбам агульнанароднай съянтасыці і ніхто сяньня не асьмеліца супраць яго выступіць ці абнішыць ягонае значэнніе. Што болы, Сяньня актам 25 сакавіка змушаны ўзыраваць і ўсякіх гастралёров варожых экспазітураў, якія падходзяць да нашага народа ваўком у аўтай скуры.

Заданыне беларускае зіграці сяньня падвойнае: імкнуща да конкретнага захаваныя агэзстанцыі нашых высыленцаў, забясьпечаныя іх быту і сталага асяленіня з аднаго боку, а з другога боку прадаўжаныне і маніфэставаныне перад съвестам той вялікай нацыянальна-вызвольнай ідэі, за якім вынужленыя якой змагаецца беларускі народ. Абоды гэтых заданых сяньня і выканваюцца ў мору нашых сілаў і магчымасцяў.

Нам закідаем 6: Палітыкансства, якое быццом мае няўхільна прывесці да рэпресій ня толькі супраць саміх "палітыканаў", але таксама і супраць саміх высыленцаў. Да гэтага ж палітыкансства складна зацічаць яны ўсякую даволеную працу беларускага грамадзянства з арганізацыйным беларускіх камітетаў, складанынем уладам розных просьбаў і мэмарыялаў у справе палепшэння нашага палажэння ўключна.

Мы вынікніем: Гэтае абвінавачаныне бадай што найболы парыбенкае з цэлага арсэналу іншых. Ягоная мэта: нічога не рабецце, сядзіце ціха, бо іншы съятніце ня толькі на сябе, але і на нічым непінаватым масы суроўыя рэпресіі ўладаў, а мо' і ... прымусовы выгнані на Бацькаўшчыну. Выстаўленынem такога абвінавачаныя гэтая групка найлепей сябе дамаскуе і паказвае, якому пану ліна зорна служыць, бо паходжаныне гэтага абвінавачаныя нам ужо добра ведамае. Пачынаючы з восені 1945 г. да многіх беларускіх грамадзінскіх праціўнікоў звязуўюща часта розныя агенты варожае экспазітуры з перасыцярогамі, каб яны ў мэтах собскаже бяспечнасці, барамі Божа.

нічога не рабілі, а затое давалі "добра суседзкія" ради: разъехаца, перакінуцца ў чужія лягеры і, галоунае, сядзець там ціх і нічога не рабіць. Ясна, што гэтім дабрадзеем, як і іхням хлебадаўпам, збліжыць монда на тым, каб спараліхаваць усяную беларускую грамадскую актыўнасць, каб усе беларусы сядзелі і дагатуль у чужіх лягерах, каб не організаваліся і не гуртаваліся, бо гэта-ж не на руку ня прошаным апякунам з пад знаку "единой и неделимой".

Нам закідаць 7: Ми самааванцы, бо ня выбраны народам. Хто і калі упаўнамочы нас да якой-колечы грамадской працы, хто даў на гэта права?

Ми віясныем: Па тое, каб рабіць неніта карыснае і патрэбнае для нашага грамадскага жыцця, непатрэбна, каб нехта даў на гэта права. Гэта абавязак, цікі, адказы і наўдаячны абавязак кожнага з нас. Не пытайце, хто даў на гэта нам права, а лепш вы самі, не чакаючы на гэтае права, вазыміцеся да конкретнай штодзённай працы, то напэуна будзе з гэтага лепшыя карысць. Затое дазвольце-ж вас запытваць: а хто даў вам права аплюсуваць, машыць з балотам і разбураць усё тое, што сяньня з так вялікім висілкамі рабіцца? Хто-ж вас упаўнамочы бессаромна баламудціць ты-ж беларускія масы, у забароне якіх быцам вы выступаеце? Адкажыце.

Да речы будзе зацеміць, што апошнім часам гэты закід "самааванства" старанна ўамонівацца абрінавачаннем усяго беларускага нацыянальнага актыўу ў недэмакратычнасці, а налет у фешызме, зусім таксама і паводзя той самай рэцэпты, як гэта сяньня робяць бальшавікі. Бо і для іх усе тия, што ня хочуць признаць алачыннае сталінаўскасць систэмы за адайнную найлепшую пад сонцем, а ў імі спраўдлівасці і свабоды змагаюцца зь ёю, зъяўляючыся найболыш зацітамі фешнотамі. Де ліку такіх фешністых папаў, як ведама, наевет і Чэрчиль. Ну дык і нам на крүдна будзе астацца ў таварыстве з таким вялікім чалавекам сучаснасці.

Мы добра ведаем, што ня ўсе з гэтай групкі людзей здакіць сабе справу з таго, што яны робяць. Некаторыя трапілі туды несвядома і прыпадкова. І сяньня толькі іх пустая амбіцыя, страх перад прызнаннем сябе апуканымі і абаламучанымі, перанкарае ім стары на правільную дарогу! Мы ім аднак радзім зрабіць гэта чым хутчай, пакуль ня будзе запозна, бо сяньняшня іх роля незавідная.

Вось цалая маса стаўляных нам закідаў, якія мы з большага сабралі у сем выхіпадзеных пунктаў. Усе яны, як адгін, ня маюць пад сабой найменшае падставы, зъяўляючыся виссанімі з пальца, восьць найніжэйшага гатунку дэмагогіяй, при помашчі якой стараюцца яны ачмуціць і здээрнентаваць масы беларускіх вноўленцаў, людзей мала съвестных і пазбаўленых регулярнай і прафесійнай інфармацыі.

Што аднак уса ўсім гэтим восьць найболыш пакагальнім, дык гэта тое, што ўсе без найменшага выключэння гэтыя закіды, усе мэта-ди іх фабрыкацыйныя і расьсяянсція, як іхня асноўная мэта юцелька

у юнітську налагінажь тую виробаваную нагонку супраць супраць беларускага нацыянальна-вызвольнага руху і ягоных праўадыроў, якую спартанна праводзялі і праводзяць сяныя расейскія шапіністычныя колы незалежна ад таго, ці гэта былі чорнасоцэнты дарэвалюцыйныя Расеі і агенты царскае ахрани, ці прадстаўнікі "единай і неделимой" расейскай канцепцыі Уласава, ці "дэмакратычны" Расеі Мілюкова, ці напасыладак найболы верныя спадкаемцы і прадаўжельнікі расейскага імперыялізму і нацыяналізму - бальшавікі. Вось іменна у гэтым і заключаецца ўся школаасоць і праотступнасць няколуне з двойнасці нашых русофілаў і, як такую, мы, на жаль, амушаны яго пасценіраваць.

— ёўропейскія? ёўропейскія —

На сваім съязгу, як асноўную мэту свайго змагання, АН кі-
лдае лёсунг:

СВАБОДА НАРОДАМ . СВАБОДА ЧАЛAVЕКУ .

Змаганье за ажыццяўленыне гэтага лёсунгу зынўляеца ама-
ганнем

супраць

- III 1. бальшавіцкай турмы народаў - СССР і бальшавіцкіх рабымаў у васальных даяржах і сателітах СССР;
- III 2. бальшавіцкай таталітарнай сістэмы ў дзяржаўна-палітычным, сацыяльна-еканамічным і духова-культурным жыцці народаў СССР, а так-жэ ў васальных даяржах і сателітах СССР;
- III 3. бальшавіцкага терору, галіты й голаду народных масаў у СССР, у васальных даяржах і сателітах СССР;

за

- III 1. развал бальшавіцкай турмы народаў - СССР і ліквідацыю бальшавіцкіх рабымаў у васальных даяржах і сателітах СССР;
- III 2. ас. самастойныя, алучаныя, ні ад каго незалежныя нацыянальныя даяржавы саводных народаў на руінах СССР і абарот поўной незалежнасці васальным даяржавам і сателітам СССР;
- III 3. поўную дэмократызаць ўсяго даяржаўнага і грамадзакага жыцця народаў, шараленых ад бальшавізму, і новы спрадядлівы сацыяльны парадак у іх вольных даяржах у інтэрэсах народных масаў.

З ДЭКЛАРАЦІІ АН.

х ВОЛЮНЫ НАРОДНІ Й ЛІЦЕІ УСЯГО СЪВЕТУ.
х ЗЛУЧАЛІСЯ У ЗМAGАНЫ СУПРАЛЬ БАЛЫКАВІЗМУ
х ЗА СВАБОДУ НАРОДАУ І ЧАЛАВЕКА.
х

У КАМІТЭДЕ АЕН

Дні 14 лістапада 1946 г. адбылося чаргове паседжанне Ка-
мітэту Антыбальшавіцкага. Елбку Народу^у /АЕН/. У праграме паседжан-
ня былі парушаны наступныя справы: 1. Справа засуджэній
дзейнасці Камітэту, 2. Плян працы на будучыню і 3. Пастаноны.

У спрэваздаўчаму перыядзе /апонніх сем месяцаў/ рэвалюцыйна-
паўстанскае змаганне народаў падсавецкай Эўропы і Азіі супраць
балышавізму ішло далей, набіраючи на некаторых тэрыторыях вялікага
насілення /заходня-украінскія землі, Беларусь, Польша, Усходняя
Славаччына, Каўказ, Туркестан/ ды абымлючы сабой новыя прасторы
/прибалтыйскія і балканскія краіны, Дон, некаторыя маскоўскія эт-
награфічныя тэрыторыі/. Паўстанцы пасобных народаў каардынуюць
сваю дзейнасць, бліжжа супрацоўнічаюць з сабою, а часта праводаяць
навет супольныя збройныя акцыі /УПА з польскімі рэвалюцыйнымі ар-
ганізацыямі НСЗ і ВіН, зь беларускімі і славацкімі паўстанцамі і
інш/. У пары з гэтым незадаволенне шырокіх народных мас^у і су-
праціў балышавіцкаму рэжыму прояўляеца ў масавых сабатах у
халгодах, фабриках і заводах, у арывах ініцыяваных урадам і камітэ-
тыяй розных кампаніяў і загатавак, у нязлічоных ухілах у галінах
літаратуры, мастацтва і науки. Змаганне супраць балышавіцкага
рэжыму прыбірае розныя формы і часта мяняе іх ды абымае ўсё но-
выя галіны складанага падсавецкага жыцця.

Арганізацыя і разбудова супрацьбалышавіцкага фронту на за-
менных тэрыторыях ідзе таксама ўвесь час наперад. Камітэт АЕН
устаіваюць у спрэваздаўчым перыядзе цэлы рад новых сувязяў з эмі-
грацыйнымі цэнтрамі і асцеродзіцелямі народаў падсавецкай Эўропы і
Азіі, пашыруюць і паглыбіюць даўнейшыя контакты, успраўніць іхную
дзейнасць на розных адрэзках. У галіне прааганды на міжнародным
форуме Камітэт АЕН дасягнуў значнага посьпеху арганізацыйнем і вы-
сыпкою супольнага намеру ад народаў АЕН на Мірную Конфэрэнцыю
у Парыжы. Гэты намеруял выклікаў злікае зацікаўленыне і знайшоў
подтужкі ў міжнародным дипламатычным съвеце і ў прэсе.

Да паглырізаціі ідэяў АЕН на нутраным і вонкавым фо-
руме шмат прычинілася выдравецка-праганічная дзейнасць Камітэту
АЕН, які перамог вялікія і рознародныя цікісці і патрапіў і гэ-
тую галіну працы пашыріць і разбудаваць. Часапісы "За Свабоду На-
родаў", "АЕН", "Авангард" на родных мовах народаў АЕН і галоўных
суস্বেতных мовах, ды "Насат" у расейскай мове, а далей - віцэнныя
асобнай брашурай "Дэмлярацыя АЕН", рад лістовак і адоўцаў у розных
мовах, папулярызація ідэяў АЕН у выданынках пасобных нацыянальных
цэнтраў .. вось галоўныя праізы гэтае дзейнасці.

Ідэі АН што раз болыш пранікающа і ўкараняюща ў широкіх народных масах так на тэрыторыях краёвых, як і на чужне. Асабліва знойшлі гэтая ідэі моцны й прыслыны водглас у Савецкай Арміі, у выніку чаго бальшавіцкі ўрад прымушаны весьці змаганьне з рэвалюцыйна-паўстанскімі адзеламі толькі при дапамозе спэцыяльных войск НКВД. Банды і камандзіры савецкай арміі часта і ў рознай форме праздлююць свае прыхільныя дачыненіні да паўстанцаў, бываюць таксама многакелькасныя выпадкі непасреднага пераходу чырвонаармейцаў на бок партызан.

Што датчыца амігрантыных масаў, то мабілізацыя іх навакол ідэяў АН праходзіла таксама пад знакам салідарнага і масавага ўдзелу ў акцыях за прызнаньня палітычным амігрантам і высыленцам усіх нацыянальнасцяў паўніні людзіх правоў і демакратичных свабодаў, а асабліва за забясьпечаньне ім права азыло. Збліжэнню і ўзаемнаму пазнанью народаў АН служыць іхнае культурнае супрацоўніцтва, якое ў многіх мясцовасцях начынае ўжо пераходзіць ад прыкладовасці і спрадлічнасці да систэматичнай пляновасці. Такім способам ідэі АН зазначыліся на ўсіх сектарах жыцці народаў.

Дзейнасць АН знойшла моцны водгук у падсавецкім і заходні-демакратичным съвеце. Афіцыйны бальшавіцкі дзейнікі рэагуюць на дзейнасць АН востра і варожа, затое заходні-демакратичны съвет ды широкія народныя масы падсавецкага съвету ўспрымлююць ідэі АН прыхільна, як выяўленыне іх найглыбейшых імкненій і жыццёвых інтересаў. Бескампромісовае становішча супраць бальшавізму і рэвалюцыйных актыўнасцяў АНх атрапідалі сябе поўнасцю пазитыўнымі даследаваніямі і астаящи асноўной лініяй для дзейнасці АН і ў будучыні.

У гэтай найбліжэйшай будучыні перад АН стаіць заданьне яшчэ болыш прысьпешыць і #эмочніць сваю дзейнасць на ўсіх краёвых і замежных тэрыторыях, ува ўсіх сектарах жыцця саюзных народоў, каб у рэвалюцыйныя двух віліканскіх блёкаў за памаданьне над съветамі стаіцца малутнаю сілаю, якая сваім рэвалюцыйным дынамізмам і прагрэсіўнасцю ў духу найвышэйшых і найсвяцейшых людзіх ідэалаў заважающа у вырашочай меры ў змаганьні і акончальнай перамозе новага съвету нацыянальны робітніцтва і сацыяльнай справядлівасці для ўсіх народаў і ўсіх людзей.

Камітэт прыняў цэлы рад пастановаў арганізацыйнага і палітычна-програмовага характеру, якія датчыца дзейнасці АН наступул, а ў найбліжэйшай будучыні асабліва.

Народы прайшли ў атмосфэру паважнасці і ў духу шчырай прыязні і дружнага супрацоўніцтва.

САКРАТАРЫТ КАМІТЕТУ АН.

ЗАГАННЕ І ТЕРОР НА БЕЛАРУСІ

Апошнім летам паявілася ў Заходній Нямеччыне многа перабежчыя з Беларусі, якія непасрэдна нас пінформавалі аб жыцці і настроях беларускага народу на Бацькаўшчыне. Адзін з гэтых перабежчыкаў - быўшы дабразвольны рэпартрыянт з Нарвэгіі, які замест да дому /Слонімчына/ палаў на прымусовыя работы за Ніжні Ноўгарад. Адтуль з вялікім цяжкасцю ўдалося яму ўцячы, да вясны перахоўваўся чатыры месяцы ў Слонімчыне, скучль 28 мая 1946 г. выбраўся негэгальна ў Нямеччыну.

З інфэрмациі гэтага і многіх іншых перабежчыкаў можна сабе нарысаць наступны образ жыцця на Беларусі:

На Бацькаўшчыне поўная цяпер дэзарганізація жыцця, лютуе голад і начуваны тэрор. На сялян накладаюцца вялікія пастаўкі, за неўыкананыя каторых суроў судзяць і ссылаюць. У вёскі прыпадаюць паасобныя групы чывонаармейцаў, якія дапільноўваюць здравы паставак, а якіх мусіць сяляне па чарзе пракорміцца. Многія жывуць у атмінках, у уцалеўшых хатах жыве па некалькі сем'і. Адбудова ідзе вельмі паволі, бо не хапае рабочых рук і цягавай сілы. У Заходній Беларусі пачынаецца зданьі голаду, а ў Усходній пануе поўны голад. Вывезенія немцамі бежонцы з Усходу жывуць і сяняні на Беларусі, бо ня маюць куды і ня хочаць варочацца, дзеяні таго, што далей на Усход жычэ большы голад. Усё беларускае катаўніцтва, а між імі і многіх прафсаюзных, перасяляецца на заход ад лініі Каргона. Улады, хочаць пазбыцца неспакойнага беларускага элементу, навет захвоўваюць да гэтага перасялення.

Большавікі адразу посьле заняцця Беларусі ажыўлі ўсе добраўленыя калгасы, а таксама хутка началі праводзіць поўную калектывізацію Заходній Беларусі.

Сярод усяго беларускага насельніцтва німа веры ў стабілізацію палажэння. Усе чакаюць вайны і новых пераменаў. Гэтага чаканьне падтэрждваюць між іншымі назет чывонаармейцы. Сяляне праводзяць пасыпны байдот савецкіх мэраторністстваў. Гэтак працстаўнікі ўладаў ня могуць нідзе сабраць сходаў, бо насельніцтва тады хараецца і разъбягаецца, шукаючы для гэтага розных прычынаў.

Партызанскі рух у некісторых, асабліва лясных мясцовасцях Беларусі зельмі, сільні. Паасобныя партызанская аддзелы нападаюць на савецкія пункты, узрывамі часты, шкелеўваюць цягнікі. Вядуть таксама амфлекную прафагандную дзеянасць, абнадзеіваючы насельніцтва аб хуткай гібелі зьненавіданае бальшавіцкае сістэмы. Асабліва актыўна яны ніццаць бальшавіцкіх даночышчыкаў і правакатарап, што рэакрутуюцца спасрод мясцовага насельніцтва. Партызанскай акцый у цэнтральнай часці Беларусі кіруе генэрал Вітушка, які ў вялікіх насельніцтва цэнтра легендарна славаю.

Такі жудасны образ жыцця на родных загонах наше Бацькаўшчыны. Аднак ні крыўавы тэрор і вынішчэнны, эні амфлекная бальшавіцкая прафаганда ня могуць спыніць той вялікай хвалі народнага гнезду, якая што раз шрей разыліваецца сільня на ўсім вялікім просторы наше Бацькаўшчыны.

У ЗЛІГАНЬНІ ЗА СВАБОДУ НАРОДАУ І ЧАЛАВІКА

Надчас другой сусідтнай вайны Україна, подобна як і інші країни, сталася тэатрам вялікага змаганьня нямецкага й маскоўска-бальшавіцкага імперыілізму. Учарашні прыгнятальнік і сяньняшні няпропенны "вызвольнік" у ваднолькай жорсткі спосаб намагаліся прыдумыць нацыянальна-дзяржаўніцкае змаганьне украінскага народу і рознымі спосабамі вынішчаць ягоную біялагічную субстанцыю.

Гэтым алачынным намаганьнем акупантав-імперыялістых украінскі народ проціставіў збройны супраціў, які набраў форму масавай паўстанскай революцыйнай барацьбы. Арганізаторам і кірауніком гэтага змаганьня сталася Арганізацыя Украінскіх Нацыяналістых-Незалежнікаў Дзяржаўнікоў /СУНД/, а збройныя партызанска-революцыйныя аддзеды аформіліся з ходом часу у Украінскую Паўстанскую Армію УПА/, якая покрыла свое баявны сцягі ю́съмротныю славою і выразальна прычынілася да распрапагандаванья украінскай нацыянальнай спрады по ўсім широкім сьвеце.

Под ахронам УПА - гэтася збройные руки Украінскай Нацыянальной Революціі, - украінскі народ меў магчымасць на значных прасторах спас ётнографічнае тэрыторыі арганізаваць, падэнаўча свабодна, скава нацыянальнае жыцьце ў спартычных умовах і формах, абу-моўленых фактам і снаваньня гэтай украінскай революцыйнай дзяржавы у сярадаіне варожай акупацыі.

У умовах заўсёднай збройнай гатоўнасці, заўсёднай гатоўнасці бараніца й наступніца, украінскае насельніцтва тэрыторыі, цэнтралізаваных УПАрдзій, разгарнула хвалю дзеінасць у многіх гарадных школ, у якіх праводзіца наuczаньне і выхаванье ў украінскім нацыянальным духу. Зарганізавана рад афіцэрскіх і падофіцэрскіх школ, сотні санітарных і фальчарскіх курсаў, санітарных пунктаў і бальніц. Для воспакаення гаспадарска-технічных патрэбаў УПА створана сотні розных варштатаў і майстарняў /шавецкіх, кра-вецкіх, рымскіх, сталірнай, кузыняй і інш/. Зарганізавана храбрых фруктовых і мясных вырабаў, урухомлена многія млыны і пякарні, якія ў дастотковай колькасці забясьпечвалі войска і насельніцтва мукой і хлебам. Праведзена мабілізацію і войсковае выкаленье ўсяго мужчынскага насельніцтва, здольнага насіць зброю. У царкоах народ маліўся скаводна за Украіну і яе геральдичнае войска.

Гэтая скаводж, здабытая збройным змаганьнем і акупленае крыўю бязылічных ахвяраў спаміж найлепшых у народзе, яшчэ раз паказала, якія вялікія патэнціяльныя творчыя сілы існуюць у украінскім народзе, готовыя ў кінкую хвіліну прарваша наверх пры, хоць бы трохі, спрэяльных умовах.

Змаганье Украіны і іншых народу за сваё выкаленье, што вялося спачатку на два фронты, з хвілінаю перамогі над гітлерызмам, сменілася змаганьнем выключна супраць бальшавізму. Такім чыном адаіны фронт паниполонічных і загрожаных народуў Еўропы і Азіі аформіўся ў Антыбальшавіцкі Блёк Народуў /АБН/ і ў гэтай форме ён існуе і дзеіць да сяньня і будзе дзеіць далей аж да часу аканчальнае перамогі.

НАРОДНА - ПАЛІТЧИЧНЯ ІМЕННЫІ СЛАВАКУ

Славакі насеяліліся на територыі, на якой жешуць і ципер, у шостым стагодзьдзі. Хутка пасылі гэтага паудзенна Славаччына была панавана дзікімі ахарамі. Паўночная яе частка засталася пад уладай славацкіх князёў. Хутка славакі паўсталі супраць сваіх першых паняўольнікаў. На чале паўстанцуў стаяў франсіск купец Санэ, каторы ў 624 г. разъбіў свароф і залежаў на среднім Дунаі першу славацкую і славінскую дзяржаву, якая займала славацкія і славінскія тэрыторыі. Пасылі сымерік Бане, у 658 г., яго дзяржава распалася, а над дунайскія славінцы і заноу падпілі пад панаванье авароў. Калі 830 г. панаваў у Нітры славінскі князь Прибіна, пад уладай каторога знаходзіліся славінскія тэрыторыі на ўсход ад Малых Карпатаў. Гэты князь збудаваў у 833 г. у Нітры касцёл, які бы першым хрысьціянскім касцёлем на землях заходніх славянаў. Князь Моймір, гасподар Дэвіну, алучаў свае землі зь землямі князя Прибіны і такім чином стварэў у 836 г. дзяржаву, вядомую пад назвай Вялікамараўской дзяржавы, якая абымала землі сяньнішніх Славаччыны і Моравіі. Важную ролю ў гісторыі Вялікамараўской дзяржавы наступнік Мойміра, князь Раствіслав /846-870/, каторы асабліва адзначаўся сваім моцным адбесам супраць немцаў. Ен цвёрда выступаў на толькі супраць няменшага ваенна-палітычнага націску, але і супраць нямецкіх місіянераў. Тому ў 863 г. ён звыгнуўся з просьбай да папы Міколая I-га, каб той прынёсі місіянераў, валодучых славянскай мовай. Але дзеля того, што папа такіх місіянераў ня меў, Раствіслав звыгнуўся з гэтай жа просьбай да цараградзкага імпэратора Міхала III, каторы выслушніў просьбу князя і паслаў яму двух высокавучачных братоў - Констанціна і Метода, якія ведамы, як славянскія апостолы. Констанцін устуپіў у манастыр і прыняў імя Кірылі. Святія апостолы віхавелі пісцінку, каторыя паштrolі хрысьціянскую науку на славянскіх землях. У 870 г. славінскім уладаром стаўся кароль Святынолік, каторы значна пашырэў граніцы свае дзяржавы на поўнач і на захад. Аднак ужо ягоны сын Моймір II ня ўмёў утримаць у парадку вялікага і міцкага каралеўства. Ад Вялікамараўской дзяржавы адпала спачатку Панонія, потым Чахі, якіх палічылі лепшымі служыць нямецкаму каралю. Такім чинам ад славінскага гаспадарства Лужицкія Сербы і Вісільяне.

У радзе доўгіх німецка-славінскіх баёў зноух у 900 г. новы пажар, калі чехі ўжо вольні разам зь немцамі. Такім чинам славінская дзяржава моцна аслабла. Яе канчатковы занянец наступіў пад час зъяўлення другога імачунічага дзікага племя - вуграў. Патройная нямецка-ческа-вугорская суполка ў 906 г. поўнасцю паніволіла славацкі народ на целае тысячагодзьдзе: Пасылі гэтай катастрофы славакі засталіся пад панаваннем вуграў. Яны часамі, праўда, мелі свае аўтаномныя ўстановы, але чым дзлой, тым болей падпадалі пад поўное вугорскае панаванье. Мочы ўцікі перад вуграмі славацкі народ асабліва ад часоў рэнэсансу і другой паловіны мінулых стагодзьдзяў аж да канца перыяду сусветнай вайны. У гэтых часы славакі ня сымлі і думсьці

- 42 -

аб яких небудзі польських і а культурных працаў. За когды нальчыні
не чын славацкай правадырц траплялі на кісторгу, а чын і на пабе-
гіцу. Гэта бытці цяжкія часы прымусовае дэнцыяналізацыі. Славакі
на месці школаў, усіх іх культурных установы былі забаронены, а ка-
ко такія існавалі, то бытці ліквідаваны разом зь іхным майном па-
корыць дэнцыяналізууючых арганізацыяў. Гэта час, запрауднае цемна-
тэ. Аб ім з абурэннем успомніце наставе сучаснага пакаленія.

Пасынкі першай сусветнай вайны славакі думалі знайсуні лег-
ше развязаныяе свайго лёсу ў злучэныні з ческім народом. Але і
тут аказалася толькі апуканства, расчараванніе іх. Хоці ўтварено-
чынія прадстаўнікі ческага народу юрачыста забароніліся звязоў-
нінь федэратыну ЧСР, але як выканалі на працягу двохці год сі-
воднага свайго забвязаныя. Ноадварот, імкненіем іх, як большас-
ці, была - поўнат чехізация ўсіх Славаччыны. Урадова й практична
пераследаў праскі цэнтралізм і сінаваныне славацкага народу і яго
моду. Адкрыта зазначаў, што Славаччына, гэта яго калёнія. Вечныя
постры споры прынялі да аддаяленыя славакаў 14 сакавіка 1939 г.,
калі славацкі аўтаномны парламент абвесьціў славацкую рэспубліку.

У славацкай рэспубліцы знайшоў увесь славацкі народ спа-
неніне сваіх ад вечных імкненін. Славацкая рэспубліка была дыско-
нальнай, уса ўсякім кірунку ўзорной дзяржавай, каторая ў найцікай-
шым часы вайны задаўляла сваім дабрабытам ня мала краін. Акупа-
цыйнае бальшавіцкае войска ў канцы вайны прымусіла славакаў пры-
знаць абкроеную Бэнэшам трэцюю ЧСР, дух каторой і яе палітычнае кі-
руніцтва чым далей тым болей утожсамліваеца з воляю крамлебускага
диктатуру.

Сяньня жыве Славаччына таксама цяжка, як і другія краіны
чарешкай сферы ўпішуаў. НКВД прымусова вывезла ў СССР калі дзесяці
тысічай людзей, у бальшіні інтэлігентаў і съведомых сялян. У конц-
лагерах, каторых на Славаччыне налічваецца калі 60, мужчына калі
70.000 славакаў, у тым ліку некалькі сот сьвятараў, якім забароне-
на праходзіць багаслужэнны. Тры чверці году сядзелі ў падвалах
НКВД два япіскони, якія ніколі не займаліся палітыкай, але пасынкі
приходу саветаў абвесьцілі, што яны стаяць на прынцыпах славацкага
дзяржаўнасці.

Нагонка распачалася голоўна супраць католікоў, каторых на
Славаччыне калі 80% усяго насельніцтва. Ім адбраўлі ўсе царкоўныя
і наслугу духоўныя школы, якіх было калі 4.000. Таксама былі пера-
няты дзяржавай усе католіцкія інтэрнаты, а ў вапошнім часе ўжо рас-
пачалі наступ і на япіскапскія семінары. Католіцкія арганізацыі
выліквідаваны, а тъя, што яшчэ асталіся, знаходзяцца пад наглядом
пратэстанцкіх камісараў.

Славаччына знаходзіцца ў поўнай палітычнай залежнасці ад
Прагі. Спачатку абвядалася славакам нейкая аўтаномія, але дыпір із-
ноў, як за часоў першай рэспублікі, пануе поўнасцю цэнтралістыч-
ны разум, а асабліва пасынкі пыбароў у траўні мінулага году, калі,
ні Гледзячы на страшны терор, Славаччына 65%-мі галасоў выступіла
супраць комуністычнага. Заслугай ческіх пыбарычкоў атрымалі камуніс-
тычны разум з сацыл-дэмократамі бальшыню ў парламанце, і такім чи-
нам урад Готвальда спонсаваў Славаччыну з мэтай яе бальшавізацыі.

Алнак, чим болып наалеे терор на Славаччине, тым яе супраць становіща цъвярдзейшым. Многа славацкіх патрётаў, піустошных на абарону свае Ватъкаўчыны супраць балыкіцкіх акупантагу, зашлюла ўжо за гэта сваім кырыцем. Але польша разграсіца. Абсолютная балыкія славакаў працуе ў падпольлі. Арганізаціі супрацьку працуць усіхімі спосабамі, якія толькі магчымы. Тому видзе кампартыят нутраных справаў стаіць паведамленыі аб неспаконх, деманс-траціях, нападах, сабатажах, аб пагубленыі новых і новых сілэцій белых партыванаў, складах амуніцыі, пралагандных ічайках. Словам, уся Славаччына знаходзіца сяньня ў вагні. Даючуць добрым сувязям з заграніцай, а голубы даючуць добрай аміграцыі, Славаччина мае сяньня сяіх абароннікоў сярод выдатных прадстаўнікоў заходніх демакрацый. Гэта перадусім амерыканска-славацкая організацыя, каторая не праpusыціць аніоднай магчымасы, каб об усіх пытаннях, што датычаны славацкага народу й ягоным дзяржаўным незалежнасці, но інформаваць як прэзідэнта, так і конгрес ЗША і УНО. Славацкая нацыянальная організацыя ў Амерыцы налічвае звы 250 тысяч сяброў і усе яны з'яўляюцца дружна выступаюць у забароне славацкіх інтарэсаў. Нядайна яны засядалі правесыі плебісіту на Славаччыне з удзелам кантрольной камісіі ад УНО. Плебісіт меў бы вырашыць пытаньне, ці славацкі народ пагоджаецца з сучаснай ситуацией у краі, або ці ён жадае ўстанаўленыя свае сабскае дзяржавы.

Славакі з'яўляюцца актыўнымі сябрамі балыкімі міжнародных падпольных рухаў, перадусім АБН, бо ўважаюць, што бой супраць балыкіаму з'яўляюцца сяньня перым абліязкам. У сваей ориентацыі славацкі народ стаіць поўнасцю на баку заходніх харусынікоў, а тому ніякім чынам не выступае супраць кірунку, якія імкнущыя вытворыць, перадусім у спрадний Еўропе, большія дзяржаўныя комплексы. Прадстаўнікі славацкага народу драўць поўную згоду на ўрахунках народу, як самостойнае камбэдэральнае адвінкі др. такога дзяржавнага комплексу, які дасыць славакам права на поўнае політичнае, культурнае й гаспадарское разьвіціць.

ЖЮКОВСКИХ ХОХЛОВІЧА

ЗМІСТ ЧАСАПСУ

I. DECLARATION of the Whiteruthenian National Centre /ВНЦ/	I - V.
2. ДЭЛЯРАЦІЯ БЕЛАРУСКАГА НАЦІНАЛЬНАГА ЦЕНТРУ /ВНЦ/	I - 5.
3. НА ІЧІСУ НАЦІЯНАЛІСТЫЧНА-ВІЗВОЛЬНАГА ЭМАГАННЯ /Да Де-клярацыі ВНЦ/ - Язэп Кіранеўскі	6 - 14.
4. МЕМРАҮЛ УРАЦУ БЕЛАРУСКАЙ НАРОДНАЙ РЭСПУБЛІКІ НА МІРНУЮ КАНФЕРЕНЦІЮ У ПАРЫІ	15 - 17.
5. РЕЗАЛОНЬ БЕЛАРУСКАГА НАЦІЯНАЛЬНАГА ЦЕНТРУ /ВНЦ/ у справе адходу герархіі ад Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальтай Царквы і ўліцьцё іх у Расейскую Зарубежную Праваслаўную Царкву	18.
6. У ВАБАРСНЕ БЕЛАРУСКАЙ ПРАВАСЛАУНАЙ ЦАРКВЫ-Я. Ліхавец	19 - 22.
7. Даун й ЗАГАННЯН /Лісты з аднаго лягеру Д.П./.	
Ліст Першы, Найперш аб Сцыле й Хорыбдзе наагул	Н. Самадум 23-27.
8. НІМА РОДУ БЯЗ ВЫРАДУ - Алеся Крыга	28 - 36.
9. У КАМІТЭДЕ АБН	37 - 38.
10. ЭМАГАНННЕ І ТЭРОР НА БЕЛАРУСІ	39.
II. У ЗМАГАННІ ЗА СВАБОДУ НАРОДАУ І ЧАЛАВЕКА	40.
12. НАРОДНА-ПАЛІТЫЧНЫІ ІМКІНЕСЫ СЛАВАКАУ	41 - 43.

ІДНА асобнага эгзэмпляра - 5 мэрэж.